2 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1995 ՇԱԲԱԹ # 232 (986)

Ազգ
Azg
armenian daily

Բոսնիա ուղարկվեց ՆԱՏՕ-ի զինված ուժերի առաջին ստորաբաժանումը

Երեկ Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Անդրեյ Կոզիրեւն ընդունեց ԱՄՆ-ի Պետդեպարտամենտի ներկայացուցիչ Կարլ Բիլդին, որը Մոսկվա էր ժամանել քննարկելու Բոսնիայում խաղաղության հաստատման եւ այդ նպատակով այնտեղ ուղարկվող ՆԱՏՕ-ի եւ Ռուսաստանի զինված ուժերի հետ կապված հարցեր: Կոզիրեւն առաջարկեց գործընթացն սկսելուց հետո Մոսկվայում անցկացնել Բոսնիայի, Խորվաթիայի, Սերբիայի ղեկավարների հանդիպում եւ քննարկել համաձայնագրի իրագործման ընթացքը: Բրյուսելում տեղի ունեցած ՆԱՏՕ-ի խորհրդում որոշում ընդունվեց Բոսնիայում ռազմական միջոցառումների ծրագիր կազմելու համար Բոսնիա եւ Խորվաթիա ուղարկել խաղաղարար ուժերի առաջապահ մի ստորաբաժանում: Այդ ստորաբաժանումը, որի կազմի մեջ են բելգիացի, կանադացի եւ գլխավոր շտաբի ներկայացուցիչները, Եվրոպայում տեղակայված ՆԱՏՕ-ի զինված ուժերի հրամանատար Ջորջ Դոուլմանի հրամանով երեկ մեկնեց Բոսնիա: ■

ՄԱՄՈՒԼ

Բաղին, Կոզբաղին, Մուղին, Չարխաղին...

Հարկահանությունն ընդդեմ ժողովրդավարության

Նոյեմբերի 30-ի համարում «Ազգն» արդեն անդրադարձել է մամուլի հանդեպ իրականացվող հարկային քաղաքականությանը, նշելով, որ «տնտեսավարող սուբյեկտը» «Ազգը», ներկայումս վերածվել է հարկահանվող օբյեկտի»: Մինչ վերոհիշյալ նյութի հրապարակումը հանդիպեցինք ՀՀ հարկային տեսչության պետ Պավել Սաֆարյանին եւ հարցրեցինք, թե ավելի ճիշտ եւ նպատակահարմար չէ՞, որ ժողովրդավարացող պետությունը մամուլի համար տնտեսական այս զերծանր պայմաններում 20 տոկոս ավելացված արժեքի հարկից ազատի ոչ պետական մամուլին ի պաշտպանություն նույն ժողովրդավարության: Ներկայացնում ենք հարկային տեսչության պետի պատասխանը:

Հարկահանության մասին մեր օրենսդրությունը քաղաքակիրթ երկրի օրենսդրություն է: Մեր տեսչությունը հարկեր չի հավաքում, այլ վերահսկում է, որ բոլոր հարկատուները ժամանակին եւ ճիշտ վճարեն հարկերը: Մենք հարկահավաքներ չենք: Դրանք սկզբունքորեն տարբեր մոտեցումներ են: ԱՄՆ-ում ձեռնարկությունների 5-7 տոկոսն է ստուգվում, բայց ստուգվում են այն ձեռնարկությունները, որոնք խոշոր չափի հարկեր են թաքցնում պետությունից: Ստվերային տնտեսությունը սկսվում է այն պահից, երբ հարկատուն սկսում է չվճարել հարկերը: Եւ փնտրում է այնպիսիներին, որոնք փոխհամաձայնության մեջ են մտնում իրար հետ: Նման գործելակերպը պատժվում է, սակայն, ի տարբերություն մյուս զեղծարարությունների, դա հրապարակայնորեն չի արվում: Սա՝ ընդհանուր հարկային քաղաքականության առումով: Տես ➤ էջ 2

Ինչո՞ւ է մամուլն անընթեռնելի

Հանրապետության պարբերական մամուլը վերջին օրերին հիմնականում լույս է տեսնում անընթեռնելի: Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեցին տեղեկատվության նախարարության «Պարբերական» հրատարակչությունում, դրա համար կան օբյեկտիվ պատճառներ: Հրատարակչության շենքը չի ջեռուցվում, իսկ օգտագործվող ներկը ցրտերի պատճառով չի չորանում, եւ կատարված աշխատանքի արդյունքները լինում են ոչ գոհացուցիչ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Բարձրացել են նաեւ ավիատոմսերի գները

Ինչպես տեղեկացանք կենտրոնական ավիատոմսարկղից եւ «Հայկական ավիաուղիներ» գործակալությունից, դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ բարձրացել են նաեւ ինքնաթիռների տոմսերի գները: Հայկական ավիաուղիներ ընկերության կոմերցիոն բաժնի տնօրենը նշեց, որ տոմսերի գները բարձրացել են 10 տոկոսով: Մենք հետաքրքրվեցինք նաեւ «Աերոֆլոտ» ռուսական միջազգային ավիաընկերության երեւանյան գրասենյակում, որտեղ մեզ հավաստիացրին, թե իրենց մոտ տոմսի գների բարձրացում չի սպասվում:

Ա. Ս.

Գրաչովը Բաքվում կքննարկի Ղարաբաղյան կարգավորման հարցերը

1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մոտ օրերս սպասվում է Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի այցը Բաքու: Ինչպես հաղորդում է Խաբար սերվիս գործակալությունը՝ վկայակոչելով Ադրբեջանի պաշտպանության մոտ կանգնած աղբյուրները, Գրաչովը մտադիր է հանրապետության ղեկավարության հետ քննարկել ղարաբաղյան հակամարտության, ինչպես նաեւ խաղաղարար գործընթացին Ռուսաստանի մասնակցության հարցերը՝ ԱՄՆ-ի ջանքերի ակտիվացմանը զուգընթաց, որն առաջարկել է հակամարտության կարգավորման սեփական ծրագիրը:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Եվրամիությունը հատկացնում է 111 հազար տոննա հացահատիկ

2 մլն դոլլար կհատկացվի կոոպերատիվ բանկին

[illegible]

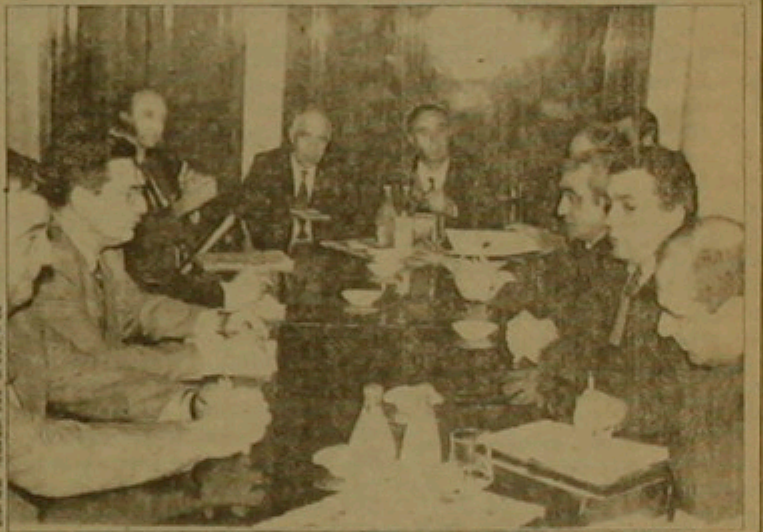

Երեկ Հայաստանի կառավարությունում տեղի ունեցավ վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի հանդիպումը Եվրախորհրդարանի Եվրոպական հանձնաժողովի պատվիրակության անդամների հետ, որը ներգրավված էր երեւանյան երկօրյա բանակցություններում: Հանդիպումից անմիջապես հետո Եվրոպական հանձնաժողովի արտաքին կապերի տնօրինության ներքին բաժնի ղեկավար Ֆոլկեն Ֆոշավերը հայտարարեց, թե Հայաստանի նկատմամբ Եվրամիության քաղաքականությունը դառնում է երեք կարեւոր տարր. օգնել անկախության ամրապնդմանը, ժողովրդավարական բարեփոխումների զարգացմանը եւ կովկասյան տարածաշրջանում հետագա համագործակցությանը: Բանակցությունների ամենակարեւոր տարրը նա համարեց «Գործակցության համար խաղաղություն» ծրագրի սահմաններում Հայաստանի մասնակցության հարցը: Երբ ստորագրվի համապարփակ փաստաթուղթը, այդ համագործակցությունը կընդգրկի մի շարք ոլորտներում, այդ թվում քաղաքական երկխոսության, առեւտրական հարաբերությունների եւ ներդրումների: Դոն Բրյուսելում տեղի ունեցած առաջին հանդիպման ժամանակ հայկական կողմի ներկայացրած պահանջները բավարարվել են: Հաջորդ փուլը տեղի կունենա Բրյուսելում, դեկտեմբերի 15-ին: Երկրորդ կարեւոր կետը պարենային օգնության հացահատիկի վաճառքից գոյացած գումարի օգտագործումն է:

Տես ➤ էջ 2

«Ջոհար Դուդաեւը ատոմային ռումբ ունի»

Այս սենսացիոն «հայտնագործությունն» է արել «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթը դեկտեմբերի 1-ի համարում զետեղելով միջուկային զենքի մասնագետ, պաշտպանության նախարարության նախկին աշխատակից Չարի Չայնովինի հետ հարցազրույցը: Նա պնդում է, թե Չեչնիան հագեցած է միջուկային զենքերով, եւ դրանց թիվը հասնում է տասնյակների, եթե ոչ հարյուրների:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԹՎԵՐ

ԱԻՄ-ի հարցման արդյունքով՝ նախագահի ամենահավանական թեկնածուն Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն է

«Ազգային ինքնորոշում» միավորման (ԱԻՄ) վերջերս կազմակերպած սոցիոլոգիական հետազոտությունները ցույց են տվել, որ 1991 թ. ՀՀ նախագահական ընտրությունների ժամանակ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օգտին քվեարկածների մոտ կեսն այսօր եւս պատրաստ է իր ձայնը տալ նրան: Այն հարցին, թե «1996 թ. ՀՀ նախագահական ընտրություններին ո՞ր թեկնածուի օգտին կքվեարկեք», 37,47 տոկոսը տվել է Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի անունը, 13,63 տոկոսը՝ Պարույր Հայրիկյանի (ԱԻՄ-ի նախագահ), 6,41 տոկոսը՝ Վազգեն Մանուկյանի (ԱԺՄ նախագահ), 4,81 տոկոսը՝ Սերգեյ Բադալյանի (Կոմունիստական կուսակցության առաջին քարտուղար): Մասնակիցների 16,23 տոկոսը պատասխանել է, թե արժանի թեկնածու չի տեսնում, իսկ 11,82 տոկոսը չի պատրաստվում մասնակցել ընտրություններին. «հանուն որի կամ ում չեմ լինի»: «Նախորդ նախագահական ընտրությունների ժամանակ ո՞ւմ օգտին եք քվեարկել» հարցի պատասխաններից պարզվել է, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օգտին քվեարկել է 54,31 տոկոսը, Պարույր Հայրիկյանի օգտին՝ 9,62 տոկոսը, Սոս Սարգսյանի օգտին՝ 3,61 տոկոսը, Զորի Բալայանի՝ 2,40 տոկոսը, Ռաֆայել Ղազարյանի՝ 1,40 տոկոսը եւ Աշոտ Նավասարդյանի՝ 0,40 տոկոսը: ԵՏ

«Ազգը» [illegible] վերապահությամբ է մոտենում ԱԻՄ-ի հարցումներին:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Չիլլերը Դեմիրելի հոգեզավակն է, բայց չի խորշում «պապայից» գանգատվել Քլինթոնին

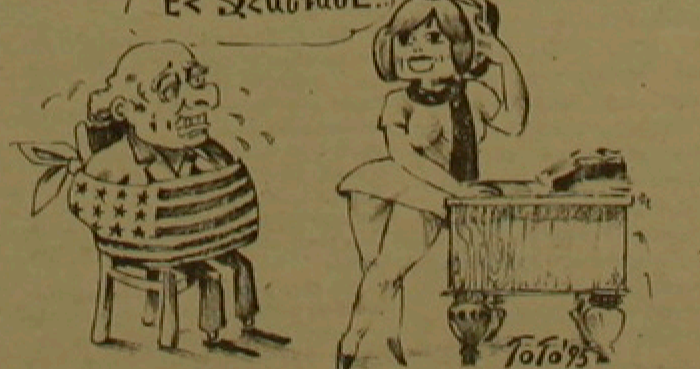

Վերջին շրջանում, հակառակ հայ թուրքական մերձեցման միտումների, աննախադեպ սրվում են Ռուսաստան-Թուրքիա հարաբերությունները: Հակասությունների սրումը բնականոն երեւույթ է: Ուրեմն դա վերաբերում է ոչ միայն պետություններին, այլ այս կամ այն պետության ղեկավարներին եւս: Այդ առումով Թուրքիան բացառություն չի կազմում: Ահա, թուրքական մամուլի տվյալներով, վարչապետ Թանսու Չիլլերը հանդգնում է լրջորեն հակադրվել նախագահ Սուլեյման Դեմիրելին:

Նոյեմբերի 30-ին թուրքական թերթերը հրապարակեցին «Չիլլերը շանտաժի է ենթարկում Դեմիրելին» ընդհանուր խորագրով մի տեղեկություն, որը պարզապես սառը ցնցուղի տպավորություն թողեց թուրք հասարակայնության վրա: Մենք այդ մասին տեղեկացանք թուրքական հեռուստատեսության Մամուլի տեսություն հաղորդաշարի միջոցով: Ուստի մանրամասնությունները մեզ անծանոթ էին մնում: Ահա «Միլլիյեթը» դեկտեմբերի 1-ի համարում անդրադառնալով վերոհիշյալ տեղեկությանը, ընթերցողի ուշադրությանը ներկայացրեց հետեւյալը. Չիլլերը նոյեմբերի 30-ին ընդունելության է արժանացել Սուլեյման Դեմիրելի մոտ եւ վերջինիս նախազգուշացրել, թե Մայր հայրենիք կուսակցության հետ համատեղ ջանքերով մինչ լիազորությունների ժամկետի լրանալը պաշտոնանկ կանի նրան: Պաշտոնազրկման սպառնալիքը հանկարծակիի է բերել Դեմիրելին, եւ նա իր մերձավորներին ասել է. «Ափսոս, որ վարչապետը կին է, հակառակ դեպքում ես նրան պատուհանից դուրս կշպրտեի»: Այս ամենից հետո Չիլլերը, ըստ թերթի, սկսել է լաց լինել եւ լքելով նախագահի նստավայրը, զանգահարել է Բիլ Քլինթոնին, որպեսզի վերջինս կարգի հրավիրի Դեմիրելին:

Տես ➤ էջ 3

ԱՇԽԱՐՀ

Հս. Իռլանդիայում Բիլ Քլինթոնին պաշտպանում էր 3000 ոստիկան

ԲԵԼՖԱՍՏ, 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, WSJ: Հյուսիսային Իռլանդիայում Մ. Նահանգների նախագահի ամբողջ կեցության ընթացքում նրա անվտանգությունը հսկել է 3000 մարդ: Բելֆաստի այն հյուրանոցը, որտեղ հանգրվանել էր նախագահ Քլինթոնը, մետաղական սարքեր ու պայթուցիկներ հայտնաբերող սարքեր էին դրվել, եւ իրավացիորեն, քանի որ 1969 թ.-ից ի վեր նույն հյուրանոցը ռմբահարվել է առնվազն 37 անգամ:

Ֆրանսիան իր պատմության ընթացքում ականատես չի եղել նման գործադուլի

Արդեն 8-րդ օրն է, ինչ Ֆրանսիայի բոլոր կայարաններում կանգնած են մարդատար եւ բեռնատար գնացքները: Ֆրանսիան իր ողջ պատմության ընթացքում ականատես չի եղել երկաթուղայինների այդ ծավալի համընդհանուր գործադուլների: Չորրորդ օրն է կանգնած են նաեւ Փարիզի մետրոյի բոլոր գնացքները: Երկաթուղու ու ավտոբուսային տրանսպորտի աշխատակիցները բողոքում են կենսաթոշակի օրենքի դրույթների փոփոխման եւ ընդհանրապես, սոցիալական ապահովման նոր փոփոխությունների դեմ:

digitised by A.R.A.R.@

ՄԱՄՈՒԼ

Բաղին, Կոզբաղին, Սուդին, Չարխաղին...

Հարկահանություններ ընդդեմ ժողովրդավարության

Սկիզբը էջ 1

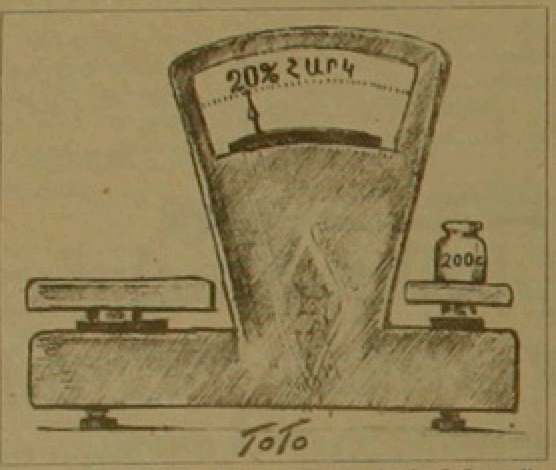

Իսկ ինչ վերաբերում է կոնկրետ ծեր հարցին՝ 20 տոկոս ավելացված արժեքի հարկից ազատել մամուլին, ապա պետք է նշեմ, որ նախ, ավելացված արժեքի հարկը, ըստ էության, ուղղակի հարկատեսակ չէ: Նրա տնտեսական իմաստն այս է՝ մինչեւ 1991 թ. գները սահմանում էր պետությունը, իսկ 1991 թ. հետո Հայաստանում գներն ազատականացվեցին: Ոչ ոք թերթի խմբագրությանը չի ասում, քո թերթի գինն այսքա՛ն սահմանիր: Պետությունն ասում է, որ չի արգելում թերթի գնի ավելացումը, բայց դրանից 20 տոկոսը պետության եկամուտն է: Եթե մենք ավելացրած արժեքի հարկ չենք ունենում, ապա գները պետք է սահմանի պետությունը: Թերթի գինը որոշվում է թղթի գնով՝ գումարած աշխատավարձ եւ եկամուտներ: Եթե թերթը վաճառվում է միայն թղթի գնով (օրինակ՝ 10 դրամով), ապա դրանից հարկ չի առաջանում, բայց եթե դրան գումարվում է աշխատավարձը, ապա եկամտի 80 տոկոսը մնում է թերթին, 20 տոկոսը՝ պետությանը:

Ինչ վերաբերում է մամուլի 20 տոկոս ավելացված արժեքի հարկի կրճատմանը կամ ազատմանը, ապա պետք է ասել, որ Հայաստանում որեւէ հարկատու չկա, որ չուզենա ազատվել հարկերից: Եւ դրա համար լուրջ հիմնավորումներ են ներկայացվում: Օրինակ, ասում են, 10 տարի ինձ (ձեռնարկությանը) հարկից ազատեք եւ 10 տարի հետո ես մեծ եկամուտներ կտամ պետությանը:

Բոլորին հարկերից կարելի է ազատել, բայց դրանից ի՞նչ կստացվի: Բյուջեի ծախսային մասը մեծ է եկամուտներից, դրանք հարկերով պետք է լրացնել: Հարկեր չհավաքելու դեպքում մենք չենք կարող ուսուցչին աշխատավարձ տալ, երեխաներին՝ նպաստ: Հարկերը հավաքվում են, որպեսզի պետությունը կարողանա ծախսեր կատարել:

Եւ եթե մամուլի այս կամ այն միջոցը հարկերի առումով վաս վիճակում է գտնվում, ապա նույնիսկ հարկերից ազատվելու դեպքում նրա վիճակը չի լավանա:

Գյուղացիներն ասում են՝ հողի հարկից ազատեք, որպեսզի կարողանանք գոնե պարարտանյութ գնել: Հարկային քաղաքականությունը պետության վերջին լծակն է՝ համալրելու իր ֆինանսական միջոցները:

Վերջում մեր կողմից ավելացնենք, թե վտանգ կա, որ «պետության վերջին ֆինանսական լծակը» հարկային այսօրինակ քաղաքականությունը, դառնա նաեւ լծակ դեռեւս շատ փխրուն ժողովրդավարության վրա, որի անմիջական արտահայտություններից մեկը մամուլի գոյությունն է, որը, պրն. Սաֆարյանի խորհրդին հետեւելու դեպքում (թերթի գինը 10 դրամ), թղթի ծախսն անգամ չենք կարող փակել, էլ ուր մնաց աշխատավարձը, տպարանի ծախսը, («Ազգի» դեպքում օրական 42 հազար դրամ), տարածքի վարձը, լրատվական ծառայությունների, վառելիքի, էլեկտրականության ծախսերը, դեռ չհաշված 37 տոկոս ապահովության պահումները ու Հայմամուլի 25 տոկոսը: Ակնհայտ է, որ պետություններում ժողովրդավարություն հաստատվում է միայն այն դեպքում, երբ դրանով շահագրգռված են նախեւառաջ իշխանությունները:

Մեր «քաղաքակիրթ օրենսդրությունը», ըստ այդմ հարկային քաղաքականությունը վկայում է այն մասին, որ մեր իշխանությունները առանձնապես շահագրգիռ չեն ժողովրդավարության հաստատմամբ:

ՆԱԻՐԱ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Սկիզբը էջ 1

ԱՊՀ, Եվրամիության եւ միջազգային տնտեսական կազմակերպությունների գծով նախարար Գագիկ Շահբազյանը նշեց, որ այդ գումարը կկազմի մոտ 16-17 մլն դոլլար: Պրն Ֆոսիադիսը նշեց, թե արդեն որոշվել է այդ գումարից 2 մլն դոլլարը հատկացնել կոոպերատիվ բանկին՝ որպես նախնական կապիտալ եւ կօգտագործվի գյուղատնտեսներին վարկեր տրամադրելու նպատակով: Նրա ասելով, դա թույլ կտա, որպեսզի հետագայում Հայաստանն ինքն իրեն կարողանա բավարարել գյուղատնտեսական մթերքներով: Նշված ֆոնդերի մի մասն էլ պետք է տրվի կառավարությանը՝ գյուղացիներից իրենց ծեռնտու գներով տեղական արտադրության ցորեն ձեռք բերելու համար: Ֆոնդերի մնացած մասը կհատկացվի բյուջեի միջոցով գյուղատնտեսության բնագավառում ներդրումների ծրագրին:

Իսկ Հայաստանի համար նախատեսված 111 հազար տոննայից արդեն ուղարկվել է 88 հազար տոննա հացահատիկ: 15 հազար տոննան պետք է ուղարկվի ալյուրի տեսքով: Նախարար Գագիկ Շահբազյանն իր հերթին ավելացրեց, թե բանակցությունների ընթացքում քննարկվել են 75 հազար տոննա ցորենի, 15 հազար տոննա ցորենի ալյուրի եւ 8 հազար տոննա տարեկանի ալյուրի մասին: Ընդ որում, նշված ցորենի մթերումը կատարվելու է 1 կգ-ը 65 դրամով:

Գագիկ Շահբազյանը նշեց, թե քննարկվել են նաեւ լրացուցիչ մարդասիրական օգնության հետ կապված հարցեր, այդ թվում՝ սերմացուի, թունաքիմիկատների եւ պարարտանյութերի տեսականու ընտրությունը: Հիմնական վիճելի հարցը մնացել է ազատ առեւտրի գոտու խնդիրը: Եվրամիության հետ համաձայնագիրը, ըստ նախարարի գնահատականի, կստորագրվի հաջորդ տարի, իսկ այնուհետեւ կվավերացվի ՀՀ ԱԺ-ի եւ Եվրախորհրդարանի կողմից:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑՆԵՐ

«Հայաստանը Եվրամիությունից 1997-98 թթ. պարենային օգնության ապասելիք չպետք է ունենա»

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Եվրամիության կողմից այս տարի Հայաստանին հատկացված պարենային օգնությունը մոտ մեկ ամիս է, վաճառվում է Հայաստանի շուկաներում եւ արդեն որոշակի գումար է կուտակվել: Հայաստան ժամանած Եվրամիության պատվիրակությունը Հայաստանի կառավարության հետ բանակցություններ է վարում այդ եկամուտների նպատակային ծախսումների շուրջ: Ինչպես երեկ Եվրամիության հայաստանյան գրասենյակում տրված մամլո ասուլիսի ժամանակ լրագրողներին հայտնեց Եվրամիության գլխավոր տնօրինության պարենային օգնության պատասխանատու Պիեռ Պետրուպ եկամուտների ծախսումն այս տարի փոքր ինչ այլ կլինի: Փաստաթղթերը դեռեւս չի ստորագրվել, սակայն ՀՀ կառավարության հետ ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն եկամուտների մի մասը կներդրվի գյուղատնտեսական բանկի ստեղծման համար, մյուս մասը կտրամադրվի ապահովության ռեզերվի ստեղծմանը: Գումարների որոշակի բաժին կհատկացվի նաեւ գյուղատնտեսությանը, մասնավորապես հողի մշակման համար: Հայաստանի կառավարության խնդրանքով եկամուտների մեծ մասը կտրվի պետական բյուջե եւ կծառայեցվի գյուղատնտեսության զարգացմանը, իսկ փոքր մասը շրջանառության մեջ կդրվի բանկերի միջոցով: Ծախսումների այդ մեխանիզմին պատվիրակությունը համաձայնել է կառավարության ներկայացրած մի շարք ծրագրերի վրա հիմնվելով: Հիշեցվեց սակայն, որ եկամուտների հիմնադրամը վերահսկվում է Եվրամիության հետաքրքիրված հիմնադրամի կողմից:

Եվրամիության կողմից հինգ հանրապետություններին՝ Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան, Տաջիկստան եւ Կիրգիզիա, հատկացվող պարենային օգնության նպատակը զարգացման ծանր շրջանում գյուղատնտեսությունը խթանելն է եւ բանակցությունները կ ընթանում են այդ ծրագրերի շուրջ: Նշված հինգ հանրապետություններին Եվրախորհրդի հատկացումներն այս տարի կազմում են 197 մլն էկյու, որը պատվիրակության անդամները համարեցին բավարարի հատկացում: Անցյալ տարի այդ ծրագրով Հայաստան է առաքվել 200 հազար տոննա հացահատիկ: Եվրամիության հաշվարկների պարզապես նախորդ տարում Հայաստանում կատարված եկամուտների ծախսումների ստացումից գոհ է մնացել: Կորուստները կազմել են ընդամենը 2 տոկոս: «Վատ ցուցանիշ չէ», սակայն պայմանականության եւ կապ կածի տակ է դնում օգնության նկատմամբ փոխի լավ ընթացքը: Կառավարությունը պետք է աշխատի, որպեսզի կորուստների տոկոսը բարձր չլինի», հայտնեց պրն Պետրուպ: Նրա ասելով, Հայաստանը 1997-1998 թթ. Եվրամիությունից պարենային օգնության ապասելիք չպետք է ունենա, ուստի անհրաժեշտ է ճիշտ օգտագործել այս ծեռնարկումից ստացված եկամուտները: Բացի այդ, անհրաժեշտ է երկրի ներսում զարգացնել պարենային արտադրությունը: Ծրագրի պատասխանատուն Եվրամիության կողմից պարենային օգնության սահմանափակումը հիմնավորեց նրանով, որ շարունակական օգնությունները վնասում են երկրի զարգացմանը, միաժամանակ նրան կախվածության մեջ պահելով այլ երկրներից:

ՆՈՐ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ

Սպառողին օգնելու նպատակով՝ «Հայաս»

Լույս տեսավ ՀՀ ստանդարտացման, չափագիտության եւ սերտիֆիկացման վարչության «Հայաս» պարբերականի այս տարվա առաջին համարը:

Ինչպես տեղեկացնում է առաջին էջի խմբագրականը, թերթի նպատակն է սպառողին իրավունքների մասին տեղեկացնելը եւ դրանց պաշտպանությանը նպաստում լինելն է: Հենց դրան էլ ծառայում են «Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին» օրենքի ընդունման հարցադրումով հրապարակումը, «Ի՞նչ ենք խմում, օղի՞, թե՞ թթվեցված սպիրտ» ուշագրավ հոդված վերլուծությունը, ամերիկյան սպառողների իրավունքների պաշտպանության առաջամարտիկ Ռալֆ Նեյդերի մասին հոդվածը: Հետաքրքիր են բենզալցման կայանների աշխատանքի անվտանգության ապահովման խնդիրներին նվիրված ակնարկը, երբույթային տախտակների ուղեվարձի օրավոր կամայականությունների փոփոխվող գների վերաբերյալ ռեպորտաժ, սննդամթերքներ, ալյուր դեպքում մեկ գնորդներին հասցեագրված խորհուրդները:

Թերթում զետեղված են ծեռնարկատերերին ուղղված հայտարարություններ, այլ օգտակար նյութեր:

«Կարեւորը» ավելորդ աղմուկ բարձրացնելն է

«Ազգ» թերթի նոյեմբերի 28-ի համարում՝ ոչ անհայտ Խաչիկ Ստամբոլցյանը հայտարարում է. «ՀԱԷԿ-ում կա 1600 տակառ ռադիոակտիվ թափոն: Ըստ իմ վերջին տեղեկությունների՝ Ֆրանսիայից եկած ներկայացուցիչները հայտնել են, որ դրանք պայթյունավտանգ են, քանակն այնքան է, որ առաջացել է կրիտիկական զանգված, որից կարող է պայթյուն առաջանալ»:

Պարզելու համար, թե որքան է այս հարցազրույցը մոտ իրականությանը, Արմենպրեսի թղթակիցը դիմեց ՀԱԷԿ-ի փոխտնօրեն Սլավիկ Դանիելյանին, որը մասնավորապես ասաց. «Պարոն Ստամբոլցյանի հայտարարությունները, մեղմ ասած, մակերեսային են, ոչ գրագետ, իր իսկ խոսքերով ասած՝ «խուճապ, աղմուկ բարձրացնող, տագնապահարույց են»:

Ըստ Ս. Դանիելյանի, աշխարհի բոլոր ատոմակայաններում էլ թափոններ կան: Մինչեւ վերջնական վերամշակումը դրանք պահպանվում են հատուկ պահեստարաններում: Անտեղյակության կամ միտումնավորության պատճառով դրանք պայթյունավտանգ համարելը ծիծաղելի է: Դեռեւս ոչ ոք չի կարողացել հատակային ջուրը մաքրելուց հետո մնացած բանձրույթը պայթեցնել:

Ինչ վերաբերում է թափոնները Ռուսաստան տեղափոխելու եւ այնտեղ թաղելու խնդրին՝ դարձյալ պրն. Ստամբոլցյանը թյուրիմացության մեջ է, կամ փորձում է թյուրիմացության մեջ գցել ընթերցողին: Նախկին Խորհրդային Միության հետ այդ մասին ոչ մի պայմանավորվածություն չի եղել:

Ընդամենը մի քանի պարբերություն Ստամբոլցյանը կարողանում է բազմաթիվ հայտնագործություններ կատարել: Ահա հերթականը՝ հայկական ԱԷԿ-ը նույնացնում է Չեռնոբիլի ատոմակայանի հետ՝ փաստարկելով, որ դրանք «չունեն սարկոֆագ»: Աշխարհում սարկոֆագ ունի միայն Չեռնոբիլը, այն էլ հետո է կառուցվել՝ միայն վթարված բլոկի վրա, իսկ հայկական ատոմակայանի ռեակտորը միանգամայն այլ կառուցվածքի է:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Խոսքը վերաբերում է «Երեկ. ԵՒ...» ... մի քանի կողմ ... կրակին...» վերնագրով ընդարձակ նյութին, որ էլեկտրամատակարարումների եւ կա վիճակի մասին արտահայտվել էին ՀՀ փարչապետ Հ. Բագրատյանը, ՀԱԷԿ-ի տնօրեն Մ. Աղասյանը, «Հայէներգո»-ի ... սնօրեն Մ. Հակոբյանը, ինչպես նաեւ Խ. Ստամբոլցյանը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴԻՒԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ ձեւաւորումը ԴԱՒԻԹ ՂԱԼԱՔԵԱՆ
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Տրամադրվում են վարկեր նոր բնակարանների եւ մաքուր ջրի համար

Օրերս Հայաստանում է գտնվում Համաշխարհային բանկի տեխնիկական պատվիրակությունը: Նրանք ուսումնասիրում եւ նախապատրաստական աշխատանքներ են տանում վարկային մի ծրագրի շուրջ, որն ընդգրկելու է առայժմ միայն մայրաքաղաքի եւ աղետի գոտու խմելու ջրի համակարգի եւ բնակարանային շինարարության բարելավման եւ ընդլայնման խնդիրները: Պատվիրակությունը Հայաստանում ՀԲ ներկայացուցիչ Վահրամ Ներսիսյանցի գլխավորությամբ հանդիպումներ է ունեցել Երեւանի քաղաքապետ Վ. Խաչատրյանի, էկոնոմիկայի նախարար Ա. Անդրեասյանի, շինարարության նախարար Ֆ. Փիրումյանի հետ: Քննարկվել են տնտեսական քաղաքականության եւ ներդրումների առաջնահերթ հարցեր: Ջրմուղ-կոյուղու վարչության պետ Հ. Գրիգորյանի եւ աշխատակիցների հետ խումբն ամենայն մանրամասնությամբ զննել է մայրաքաղաքի ջրային համակարգը, այցելել է Գառնիի ջրատար, իսկ այսօր կլինի Արագածի կայանում:

Ծրագիրը հաստատելուց հետո Համաշխարհային բանկը իրականացման համար կհատկացնի 15 մլն ամերիկյան դոլլար:

«Ա-1»-ը «Մելտեքսը» չէ

«Ազգի» նոյեմբերի 28-ի համարում անդրադառնալով անկախ հեռուստակայանների երեւանյան սեմինարին, նշել էինք, թե մասնակիցների թվում են նաեւ նախկին «Ա 1» («Մելտեքս») հեռուստաընկերության լրագրողներն ու օպերատորները: Սակայն, ինչպես տեղեկացրեց «Ա 1»-ի տնօրեն Ա. Կոստանյանը եւ գեղարվեստական ղեկավար Վալերի Հարությունյանը, «Ա-1»-ը «Մելտեքսը» չէ, քանի որ այն շարունակում է գործել եւ որպես իրավաբանական միավոր նույն «Ա 1»-ն: Միայն թե «Ա 1»-ի նախկին ստեղծագործական կազմը իրոք տեղափոխվել է նորաստեղծ «Մելտեքս», ինչն էլ կարող է շփոթ առաջացնել:

«Ա 1»-ի գեղարվեստական ղեկավարը նշեց, թե այժմ հեռուստաընկերության աշխատանքները իրականացնում է նոր ղեկավարությունը եւ ստեղծագործական կազմը:

Իհարկե, Վալերի Հարությունյանի ասելով, դեռեւս հեռուստատեսության հետ վերջնական պայմանավորվածություն ձեռք չի բերվել, բայց հավանական է, որ «Ա 1»-ը եթեր դուրս գա հունվարից: Այժմ «Ա 1»-ը շարունակում է նկարահանել ֆիլմեր, գործում է գովազդային ծառայությունը:

ԵՐԵԿ

ՎՐԱՍՏԱՆ

Խորհրդարանում երկու հայ պատգամավոր

Ջավախքցիները սպասում են նոր որոշման

Նոյեմբերի 5-ին Վրաստանում անցկացված խորհրդարանական ընտրություններում կրկին ընտրվեցին երկու հայ պատգամավորներ՝ Մելիք Ռաիսյանը, որը ներկայացնում է Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի գլխավորած «Քաղաքացիների միության» Ախալքալաքի մասնաճյուղը, եւ Մելս Բղոյանը, որը Նինոծմինդայի շրջանի ժողովրդավարական կեսի ղեկավարն է: Այսուհետ նրանք են Վրաստանի խորհրդարանում ներկայացնելու ջավախահայությանը: Ինչպես հայտնել էինք նախապես, նախագահ Շեւարդնաձեի հրամանագրով Սամցխե-Ջավախեթիում նահանգապետ նշանակված, Հայաստանում Վրաստանի դեսպան Գրիգոլ Բարամիձեն փորձելու է օգտագործել իր երկու պաշտոնները, որպեսզի ոչ միայն խթանի հայ-վրացական հարաբերությունների սերտացումը, այլեւ նույնպես Ջավախք-Հայաստան սոցիալ-տնտեսական եւ մշակութային կապերի ամրապնդմանը: Մեր առաջին հանդիպման ժամանակ, ինչպես արդեն նշել էինք, դեսպանը հայտնեց, թե արդեն հանդիպումներ է ունեցել «Ջավախք» ժողովրդական շարժման ներկայացուցիչների հետ, բայց նրանց առաջ քաշած որոշ հարցերի հետ համաձայն չէ:

Դեսպան-նահանգապետը նշեց նաեւ, թե Վրաստանի տարածքային ամբողջականության հարցում երկու կարծիք լինել չի կարող: «Ջավախք» ժողովրդական շարժման ղեկավար ներկայացուցիչներ Նորիկ Տեփոյանի եւ Հակոբ Մանուկյանի ասելով՝ շարժումը երբեք էլ անջատողականություն չի պահանջել, այլ դեմ է եղել գավառի կազմավորմանը, որի մեջ են մտնում 6 շրջան՝ Բորժոմ, Ադիգեն, Ախալցխա, Ասպինձա, Նինոծմինդա, Ախալքալաք: Շարժման ներկայացուցիչները նշեցին, թե նույնիսկ «գավառը» ընդունելու դեպքում, պետք է փոխվի նրա կենտրոնը: Ջավախքցիների կարծիքով, այն պետք է լինի Ախալքալաքը, Նինոծմինդան կամ Ասպինձան: Այժմ ջավախքցիները մեծ հույսեր են կապում Վրաստանի խորհրդարանում սպասվելիք վարչատարածքային կառուցվածքի մասին քննարկումների եւ նոր օրենք ընդունելու հետ:

Ա. Հ.

Երեկ ՀՀ ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը հանդիպելով լրագրողներին ներկայացրեց հանրապետության 1996 թ. բյուջեն եւ առանձնահատկությունները, որոնցով այն տարբերվում է նախորդ տարվա բյուջեից: Նախարարը հայտնեց, թե հաշվի առնելով մակրոտնտեսական այն հիմնական ցուցանիշները, որոնք դրված են եղել 1996 թ. զարգացման ծրագրերի փոքր օբյեկտներ, մարզական միջոցառումներ: Առաջարկվում են համայնքները իրավունք կունենան հարկերի եւ տուրքերի օրենքի համաձայն, որոշակի մեխանիզմներով սահմանել լրացուցիչ տեղական վճարներ եւ տուրքեր, որոնք կմնան համայնքների տրամադրության տակ:

Եկող տարվա պետբյուջեում դասակարգված են լինելու ծախսերն ու եկամուտները, որոնք, ըստ որոշ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Լեւոն Բարխուդարյանը ներկայացրեց եկող տարվա պետբյուջեի առանձնահատկությունները

հիմնում, պետբյուջեով նախատեսվում է համախառն ներքին արդյունքի (տնտեսության) 8 տոկոս աճ: Այս տարվա սղաճը կազմել է 14 տոկոս, ինչն ավելի ցածր է, քան սպասվում էր (35 տոկոս):

Հանրապետության տարածքային բաժանման օրենքի հետ կապված փոփոխվել են եկող տարվա պետբյուջեի եւ տեղական (առավելապես համայնքային) բյուջեների միջեւ եղած փոխհարաբերությունները, դրանց տեսակարար կշիռը: Տարածքային կառավարման եւ տեղական ինքնակառավարման առումով սահմանազատված են հանրապետական եւ տեղական բյուջեներով ֆինանսավորվող ոլորտները: Համայնքների տարածքներում գտնվող սոցիալական ոլորտի մեծ մասը կֆինանսավորվի պետբյուջեից: Դա հնարավորություն կտա համապատասխան ֆինանսավորել կարեւորագույն ոլորտները:

Տեղական բյուջեների վրա հիմնականում կպատվիրվեն բարեկարգման, պահպանման եւ կանաչապատման ծախսեր: Ֆինանսավորվելու են մշակութային որոշ ների, ունենալու են գործառութային նշանակություն: Սղաճն ամբողջովին կֆինանսավորվի ներքին աղբյուրների հաշվին: Տնտեսության աճի եւ սղաճի հաղթահարումը նախատեսվում է առաջանցիկ աճ բյուջետային հիմնարկների աշխատողների աշխատավարձի բարձրացում:

Պետբյուջեի ընդհանուր եկամուտները կկազմեն 102 մլրդ դրամ, որից հարկայինը՝ 72 մլրդ: Փոքր ինչ կնվազի ոչ հարկային եկամուտների տեսակարար կշիռը: Կնվազի նաեւ մարդասիրական օգնության կարգով ստացվող պարենային ապրանքներից պետբյուջե կատարված մուծումների տեսակարար կշիռը:

Նախատեսվում է նաեւ ներքին ռեսուրսների հավաքագրում եւ ֆինանսավորում, որը, սակայն, կկատարվի ոչ թե բանկի ուղղակի ֆինանսավորման ճանապարհով, այլ ներքին շուկայում պետական արժեթղթերի տեղաբաշխման, դրանց վաճառքից ստացված միջոցների հաշվին:

ԳԱԳԻԿ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Չիլլերը Դեմիրելի հոգեդուստրն է, բայց չի խորշում «պապայից» զանգատվել Քլինթոնին

Սկիզբը էջ 1

որն է հարցը: Չիլլերը, որն ունի Թուրքիայի խիզբը նորոգողի համարում Արեւմուտքում, ըստ երեւույթին, ցանկանում է նորոգել նաեւ Ճշմարիտ ուղի կուսակցության խիզբը: Ջինդորուկի գլխավորությամբ 13 պատգամավորների կուսակցության շարքերից վտարելուց հետո նա տասնյակ այլ պատգամավորների չի ընդգրկել պատգամավորության թեկնածուների ցուցակում, որ կազմվում է առաջիկա ընտրությունների կապակցությամբ: Դրանց մեջ կան Ճշմարիտ ուղի կուսակցության բազմաթիվ հիմնադիրներ: Իսկ Ջինդորուկը ոչ միայն Սուլեյման Դեմիրելի զինակիցն է, այլեւ Ճշմարիտ ուղի կուսակցության գլխավոր հիմնադիրը: Ինչ վերաբերում է Թանսու Չիլլերին, ապա նա հենց Դեմիրելի նախագահությամբ հայտնվել է քաղաքականության ասպարեզում: Հիշեցման կարգով նշենք, որ Չիլլերը 1990 թ. անցել էր կուսակցության շարքերը, 1991-ին ստացել էր տնտեսության գծով պետնախարարի պաշտոնը, 1993-ին արդեն դարձել էր Թուրքիայի վարչապետ: Ի դեպ, Չիլլերը Թուրքիայում ունի Դեմիրելի հոգեդուստրի համարում եւ սովորաբար նրան անվանում է «պապա»: Համենայն դեպս, հակադրությունները բնականոն երեւույթ են, հոգեդուստրերը կարող են ըմբոստանալ հոգեհայրերին:

Հ. Զ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Գորիս. Զորակոչիկներին ճանապարհում են երգ ու պարով

1995 թ. աշնանային զորակոչը Գորիսում շարունակվում է: Արդեն անցկացվել են զորակոչիկների 8 հավաքներ: Զորակոչն անցնում է ավելի կազմակերպված եւ հաջող, քան երբեւէ: Ուրախալի է, որ վերականգնվում են հին ավանդույթները՝ զինվորին զուռնայի նվագակցությամբ բանակ են ճանապարհում, երգ ու պարով: Քաղաքացիական պարտքի կատարման հոգեբանական շրջադարձը բնակչության մեջ ակնհայտ է: Դժվարությամբ, բայց հաստատուն վերաստեղծվում է հավատը հայոց բանակի կայացման նկատմամբ: Գորիսում աշնանային զորակոչի առաջադրանքները կկատարվեն, սակայն մնում են չլուծված հիմնահարցեր: Նախորդ զորակոչերից զինծառայությունից խուսափում են 68 երիտասարդ, որոնցից 12-ի նկատմամբ հարուցվել է քրեական գործ: Շրջզինկոմ մայոր Գենադի Դավրյանին նաեւ անհանգստացնում է նաեւ նորակոչիկների մի մասի ֆիզիկական ցածր պատրաստվածությունը եւ թուլակազմ լինելը: Վերջին հավաքները կկայանան դեկտեմբերին:

ՍԵՐԳԵՅ ՀԱՄԲԱՐՅԱՆ

Իջեւան. Անասնագողության դեպքերը չեն բացահայտվում

Աշնան ավարտը լուրջ հաջողություններով նշանավորեցին Իջեւանի շրջանի հանցագործները, որոնք վերջին 20 օրերի ընթացքում միայն Ծաղկավան գյուղից գողացել են 30 գլուխ տավար եւ նույնքան ոչխար: Վերջին դեպքի առթիվ գյուղխորհրդի գործկոմի նախագահ Կամո Քոչարյանը Երեւանից բերել տվեց հետախույզ շուն, որը կարճ տարածություն անցնելուց հետո դադարեցրեց ընթացքը: Հավանաբար մոտիկ ձորակից անասունները բարձվել էին ավտոմեքենա: Հարց է ծագում, ինչո՞ւ մինչեւ հիմա չի բացահայտվել անասնագողության մեկ դեպք եւ դասական պատասխանատվության չի ենթարկվել իսկական հանցագործներից մեկը: Չէ՞ որ ավտոճանապարհներին ամեն քայլափոխի կանգնած են հասարակական կարգի պաշտպաններ: Իսկ տեղի ունեցածն ադրբեջանցիների հաշվին գրելը հարցի լուծում չէ, որովհետեւ շարունակվող անասնագողությունները անվստահության մթնոլորտ են ստեղծում սահմանամերձ գյուղերում, բթացնում դիմագրավելու՝ նրանց բնակիչների կամքը:

Ռ. Մ.

Նավթի բաշխումը կսկսվի դեկտեմբերի 4-ից

«Փարոս» ծրագրի արդյունքներով նավթի կտրոնների բաշխումը չհաջողվեց սահմանված ժամկետներում (նախատեսվում էր այն ավարտել մինչեւ նոյեմբերի 20-ը) եւ համապատասխանաբար ուշացրեց նավթի բաշխումը կարիքավոր ընտանիքներին: Ըստ սոցիալական ապահովության, զբաղվածության, բնակչության տեղաշարժերի նախարարության սոցիալական ծառայությունների կոորդինացման բաժնի պետ [illegible] Ակոփյանի, ժամկետների ձգձգման գլխավոր պատճառը ԵՐՄՍԳՀ-ի կողմից ցուցակների ժամանակին չտրվելն էր, որ կապված էր «Փարոս-2»-րդով ընտանիքների սոցիալական անձնագրերում կատարված փոփոխությունները համակարգիչներում ընդգրկելու անհրաժեշտության հետ: Հաճախ քաղաքացիները ժամանակին չեն ներկայացել սոցիալական ծառայություններ՝ տեղեկացնելու փոփոխությունների մասին, քանի որ նախորդ տարիներին նավթը բաշխվել է ըստ որոշակի կատեգորիաների, ատերը, համարելով, որ այսօրվա կերպով դրանից օգտվելու են նաեւ այս տարի, չեն հաշվառվել համապատասխան ծառայություններում: Մինչդեռ, ըստ «Փարոս» ծրագրի, յուրաքանչյուր ընտանիք, կախված անդամների այս կամ այն սոցիալական խմբին պատկանելուց, բնակարանային պայմանների եւ եկամուտների ցուցանիշներից, ստանում է որոշակի միավորներ: Անցողիկ է համարվում 34,97 միավորը. բաշխվող նավթից օգտվում են այդ [illegible] միավորներ «վաստակած» ընտանիքները: Ըստ որում, որքան ցածր են միավորները, այնքան փոքր է նավթի դիմաց վճարվող գումարը:

Կարիքավորության ցուցանիշներից ամենադժվար վերահսկելին ընտանիքի եկամուտներն են, որովհետեւ մարդիկ հաճախ թաքցնում են իրենց իրական եկամուտները: Ուստի ստացվում են բազմաթիվ բողոքներ այն մասին, որ «Փարոսը» ճիշտ չի արտացոլում բնակչության կարիքավորությունը: Քանի դեռ կարգավորված չէ հարկային եւ սոցիալական ծառայությունների լիարժեք փոխադարձ կապի մեխանիզմը, այդ հարցում սոցիալական ծառայություններին պետք է օգնեն հենց քաղաքացիները՝ տեղեկացնելով կոնկրետ անարդարության դեպքերի մասին:

Նոյեմբերի 29-ին նախարարությունում անցկացված խորհրդակցությունում կրկին հանձնարարականներ տրվեցին սոցիալական ծառայություններին՝ ամենայն մանրամասնությամբ ստուգելու քաղաքացիների բողոքները, որպեսզի, եթե որեւէ ընտանիք ցուցակներից դուրս է մնացել սոցիալական ծառայությունների կամ ԵՐՄՍԳՀ-ի աշխատակիցների վրիպակի հետեւանքով, սխալներն ուղղվեն եւ մարդիկ օգտվեն իրենց օրինական իրավունքներից:

Առաջիկա շաբաթվա ընթացքում կիրականացվի լրացուցիչ կտրոնների բաշխումը այն միայնակ թոշակառուներին, որոնք այս կամ այն պատճառով դուրս են մնացել նավթի բաշխման ցուցակներից:

Տիկին Ակոփյանը հայտնեց, որ հանրապետության որոշ շրջաններում նավթի բաշխումն արդեն սկսված է: Երեւանում այն կսկսվի դեկտեմբերի 4-ից: «Փարոսում» հաշվառված մայրաքաղաքի 201 հազար ընտանիքներից «մարդասիրական» նավթից կօգտվեն 79434 ընտանիքներ, որոնք հաղթահարել են 34,97 միավորի արգելքը:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ

Պարտադի՞ր է ունենալ նոր տեսակի կրակմարիչ եւ ինչո՞ւ է դա ազդում «ճանապարհային մուծումների» վրա

Երեկ մայրաքաղաքի տարբեր խանութներից հեռախոսազանգեր էին ուղղվում «Ազգի» խմբագրությանը: Մարդիկ տագնապ էին բարձրացնում, որ ՆԳՆ-ն վերջերս է վարորդների շրջանում լայն հայտնի նոր տեսակի կրակմարիչների իրացման օպերացիան: Հայտնվում էր, որ շուտով է ներդրվել կրակմարիչների նոր խմբաքանակ, եւ այս անգամ հրշեջների միջոցով փորձ է արվում դրանք պարտադրել խանութներին:

Կրակմարիչների թեման, որը կարծես վերջին շրջանում դադարել էր առօրյա խոսակցության նյութ լինելուց, պատասխանելու նպատակով այցելեցինք ՆԳՆ հրշեջ վարչություն, որտեղից տեղեկացանք, որ լուրերը չեն համապատասխանում իրականությանը: Հրշեջների համաձայն, կրակմարիչների առկայությունը, իրոք, հակահրդեհային անվտանգության տեսանկյունից անհրաժեշտ է եղել ինչպես այսօր, այնպես էլ նախկինում: Երբ խոսքը ավտոմեքենաների համար նախատեսված կրակմարիչների մասին է, ապա դրանք առավել կարեւոր են, քանի որ մեքենաները հրդեհի դեպքում այրվում են շատ արագ (առավելագույնը 15 րոպեում), եւ կարող են ավելի մեծ բարդությունների տեղիք տալ: Վերջերս, օրինակ, նման դեպք տեղի է ունեցել Արգավանդի ճանապարհին, երբ քիչ է մնացել հրդեհը տարածվի մոտակա շենքերին:

Վարչության աշխատակիցները տեղեկացրին, որ խանութներին կրակմարիչներ պարտադրելու իրավասություն իրենք չունեն, եւ երբ հանկարծ նման բան լինի, ապա խանութի աշխատակիցը կարող է մերժել հենց էլ անցնել: Պարզապես խանութների հակահրդեհային անվտանգության ապահովման նպատակով պարտադիր է, որ այնտեղ լինեն սեփական կրակմարիչներ: Հրշեջները կրակմարիչներ, իհարկե, պարտադրում են ունենալ ավտոմեքենաների վարորդներին, բայց միայն նավթի բազայի տարածքում, որտեղ առանց դրա ոչ ոք չի կարող մուտք գործել: Իսկ ավտոմեքենաների մյուս տեսակների հսկողությունն իրականացնում է ճանապարհային ոստիկանությունը, եւ երբ նրանք վարորդներին ասում են ունենալ անպայման նոր տեսակի կրակմարիչներ, որոնք ունեն 8000 դրամ արժողություն, ապա դա անում են, հավանաբար, դրամաշորթության նպատակով, քանի որ, ըստ էության, ի՞նչ կարեւոր է, կրակմարիչը հին տեսակի է, թե նոր:

Հիշեցնենք, որ վարորդների վկայությամբ, ճանապարհային ոստիկանների կողմից իրականացվող դրամաշորթությունը նախկին 3 ռուբլուց վերածվել է 200-1500 դրամի, նայած, թե ինչ կարգի որակումներ են ներկայացվում վարորդին այն բանից հետո, երբ նրա ավտոմեքենան կանգնեցնում է ավտոտեսուչի սուլիչի ձայնը:

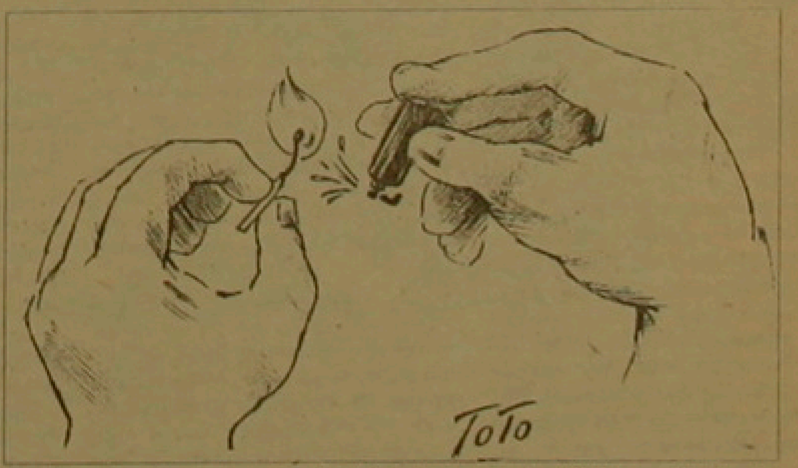

ԳԱԳԻԿ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Դիվանագետն իր երկրի հայրենասերն է

Հենրիկ Լիլոյան՝ մեկը նրանցից, որոնց գործն այսօր շարունակում են երիտասարդները

Մեր ազգի համար դիվանագետի արհեստը, գործունեությունը, թերեւս, ավելի խոր իմաստ ունի։ Մշտապես երազել ենք պատշաճորեն ներկայացված լինել մեծ ու փոքր տերություններում։ Շատ դեպքերում հուսախաբ ենք եղել։ Այնուամենայնիվ, խորհրդային շրջանում ունեցանք անվանի դիվանագետներ. Լեւոն Կարախան, Հակոբ Դավոյան, Ալեքսանդր Բեկզադյան, Վլադիմիր Թաիրով, Համազասպ Հարությունյան, Հովհաննես Թեւոսյան, Պողոս Հակոբով, Վիկտոր Իսրայելյան, Սուրեն Թովմասյան, Գեորգի Տեր-Ղազարյանց, Կամո Ուդումյան, Անաստաս Միկոյան դեսպաններ։ Հետագայում նրանց փոխարինեցին Հայաստանի Հանրապետության երիտասարդ դիվանագիտական կադրերը։ 1950-60-ական թվականներին փորձ արվեց Հայաստանի մասնակցությունը բերել միջազգային. տվյալ դեպքում խորհրդային դիվանագիտությանը։ Դա մի յուրահատուկ փորձ էր. ԽՍՀՄ դեսպանություններում աշխատում էին հայաստանցիներ, որոնք իրենց դիվանագիտական հիմնական պարտականությունները կատարելով հանդերձ, ներկայացնում էին Հայաստանը, ձգտելով օգտակար լինել նաեւ «փոքր» Հայրենիքին։ Նրանցից էր Հենրիկ Լիլոյանը, որը 25 տարի առաջ գործուղվեց Ֆրանսիա որպես ԽՍՀՄ դեսպանության առաջին խորհրդական։

— Պարոն Լիլոյան, ե՞րբ եւ ինչպես ծագեց խորհրդային դեսպանություններում հայազգի դիվանագետներ ունենալու անհրաժեշտությունը։

— 50-ականների վերջերին ԽՍՀՄ արտգործնախարարության երեւելի դեմքերից մեկը՝ Համազասպ Հարությունյանը գործուղվում ժամանել էր Փարիզ։ Ֆրանսահայ համայնքի ներկայացուցիչները նրա հետ հանդիպման ժամանակ հարց էին հարուցել Փարիզում խորհրդային դեսպանությունում հայազգի դիվանագետ ունենալու անհրաժեշտության մասին։ Ենթադրվում էր, որ այդ դիվանագետը պիտի զբաղվի Հայաստանի եւ ֆրանսահայ համայնքի կապերի հարցերով։ Հայազգի դիվանագետն այս հարցը, ինչպես ա-ռյաներին։ Եվ ճանի որ հետագծի տակ ԽՍԿԿ կենտկոմի անդամ-դեսպանի ստորագրությունն էր, դա նշանակում էր «կանաչ ճանապարհ» հետագծում բարձրացված հարցին։ Օրինակ, Լովրում կազմակերպված «Հայ արվեստը Ուրարտուից մինչեւ մեր օրերը» լայնածավալ ցուցահանդեսը, որ բացվեց 1970-ի աշնանը, դեսպանության եւ ԽՍՀՄ եւ Հայաստանի մշակույթի նախարարությունների առաջնահերթ խնդիրներից մեկն էր դարձել։ Դեսպանության նախաձեռնությամբ, իսկ այնուհետեւ ԽՍԿԿ կենտկոմի հավանությամբ, ցուցահանդեսի կազմակերպումը դարձավ ՀԿԿ կենտկոմի եւ կառավարության ենթարկման առարկան, դժվարացնելով բավականին միջոցներ, որոնք, անշուշտ, լիովին արդարացվեցին։ Վերջին հաշվով, Ֆրանսիայում եւ որտեղ Հեռագա 3-4 տարիներին մենք շարունակ փոխանակում էինք շնորհավորական փոստային բացիկներ...

— Մի ճանի օրինակ կարո՞ղ եք բերել ձեր գործունեության մասին։

— Նման օրինակներ շատ են։ Լավ հիշում եմ խաչքարի հետ կապված դեպքը։ Վաղենի փափագ ունեի Լովրում տեսնել մի խաչքար։ Եվ դրա առիթը եղավ։ Դեսպանության ընդունելություններից մեկում ծանոթացա Լովրի տնօրենի՝ ֆրանսիական հայտնի մի արվեստագետի հետ։ Նրան հետաքրքրեցի խաչքարով։ Հաջորդ օրը նրան ուղարկեցի էջմիածնի հրատարակած շքեղ ալբոմը, որն ինձ նվիրել էր Փարիզի հայ եկեղեցու առաջնորդ Սերովբե արք. Մանուկյանը։ Հաջորդ օրը տնօրենը զանգահարեց ինձ, հիացմունք հայտնելով այնտեղի նկարներից, ինչպիսի կայն գործը դրանով չվերջացավ։ Ժան-Մարի Կառզուի գիրքն արդեն պատրաստ էր տպագրության, երբ վերջին պահին հրատարակչությունը հրաժարվեց տպագրելուց. Փարիզում թուրքական դեսպանությունը ճնշում էր գործադրել։ Մի ճանի օր անց ստանում եմ մի նամակ նույն հեղինակից, որում այս անգամ մեկ այլ հրատարակչություն՝ «Ֆլամարիոնը», նույնպես խնդրում էր իր բարեխոսությունը։ Խնդրանքը նույնպես կատարեցի։ Գիրքը լույս տեսավ Եղեռնի 60-ամյակի օրերին։ Թուրքերը հուսահատված էին։

Դեսպանությունը բավական ջանքեր թափեց, որպեսզի փարիզյան «Էդիտոր Ռեունի» հրատարակչությունը ֆրանսերենով լույս ընծայի «Հայ ռուսական ժողովածու» շքեղ հատորը։ Այս գործում մեծ դեր ունեն այլ պարտականությունները։

— Անշուշտ։ Փարիզում աշխատանքի նշանակվելու պայմաններից բխող գլխավորներից մեկն այն էր, որ դեսպանությունում պիտի կատարի մյուս դիվանագետների հավասար պարտականությունները։ Արդեն նշեցի, որ աշխատում էի մշակույթի բաժնում, որը զբաղվում էր խորհրդա-ֆրանսիական մշակութային կապերով։ Մի կողմից ֆրանսիական մշակույթի գործիչները՝ գրողներ, դերասաններ, նկարիչներ, էստրադային դերասաններ, բալետ, բանվորական ու այլն։ Մյուս կողմից՝ խորհրդային, այդ թվում նաեւ հայ գործիչները, խմբերը, համույթները, առանձին կատարողները։ Վերհիշում եմ այն մշտական ժամանակաշրջանը։ Խորհրդային բազմազգ մշակույթը մոտեցնելու կեր-

սում են, տեսին մոտ ընդունեց։ Օգտվելով առիթից, անհրաժեշտ է նշել, որ Հարությունյանը խելացի մարդ էր եւ մեծ հայրենասեր։ Ուր էլ որ լիներ, անպայման հանդիպումներ էր ունենում հայ համայնքներում։ Դա առանձնապես լավ արտահայտվեց, երբ նա արտակարգ եւ լիազոր դեսպան էր Կանադայում։

...Վերադառնալով Մոսկվա, Հարությունյանը ֆրանսահայերի խնդրանքը փոխանցել էր ՀԿԿ կենտկոմի առաջին քարտուղար, արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Սուրեն Թովմասյանին եւ հուշել հարցի լուծման ուղիները։ Հայաստանի կենտկոմը դիմել էր Մոսկվա ու ստացել դրական պատասխան։ Առաջին աշխատողը առաջին քարտուղարի կարգավիճակով եղավ Լեւոն Մանուկյանը, այն ժամանակ բարձրագույն կրթության դեկտեմբերին կոմիտեի նախագահի առաջին տեղակալը, որ Փարիզում եղավ 1961-1965 թթ.։ Տարբեր տարիներին այդ դեսպանությունում պաշտոնավարել են Սարոս Խաչատրյանը (1965-1970 թթ.), Ռուբեն Սահակյանը (1975-1981 թթ.), կարճ ժամանակով Աշոտ Մանուկյանը (1981-82 թթ.)։ Ինձ վիճակվեց Փարիզում աշխատել ուղիղ 5 տարի՝ 1970-ի նոյեմբերից 1975-ի նոյեմբեր՝ իմ կյանքում նշանակալի շրջան։ Այդ աշխատանքին փառքով էի նախապատրաստվում։ Մոտ տասը տարի առաջ ԽՍՀՄ արտգործնախարարության դիվանագիտական ղեկավար կադրերի դասընթացներում, որն ավարտելուց անմիջապես հետո ընտանիքիս հետ մեկնեցի Փարիզ։ Ինձ վիճակվեց աշխատել խորհրդային նաեւ «հավաքածային» դեսպաններ Վալերիան Զորինի, Պյոտր Աբրասիմովի եւ Ստեփան Չերվոնենկոյի հետ։ Շնորհակալ եմ ճակատագրից, որ աշխատել եմ այդ տիպի երեւելի դեմքերի ղեկավարությամբ։ Երեքն էլ լավ էին գիտակցում համայնքի հետ տարվող աշխատանքի նշանակությունը, այդ իսկ պատճառով այդ կապերը խելացիորեն օգտագործում էին ԽՍՀՄ շահերի օգտին։ Այս առիթով հիշում եմ, թե ինչպես դեսպան Չերվոնենկոն (ուկրաինացի) դիվանագետների հավաքներից մեկում անկեղծորեն ասաց. «Գիտե՞ք, մենք բոլորս էլ մի՞թե «ազգայնական» ենք եւ ուկրաինական, Լիլոյանը՝ հայկական»։ Անշուշտ, այդ խոսքի մեջ առողջ հայրենասիրության միտքն էր։

— Ինչպիսի՞ն էր Հայաստանին վերաբերող հարցերի լուծման «տեխնոլոգիան»։

— Հայաստանին վերաբերող բոլոր հարցերը լուծվում էին ընդհանուր դեսպանական մակարդակով։ Այսինքն, այս կամ այն հարցը Մոսկվայում արծարծելու համար կազմվում էր հեռագիր ծածկագիր, որը ստորագրում էր միայն ու միայն դեսպանը։ Տեղ հասնելուն պես հեռագիրն ուղարկվում էր շահագրգիռ պաշտո-

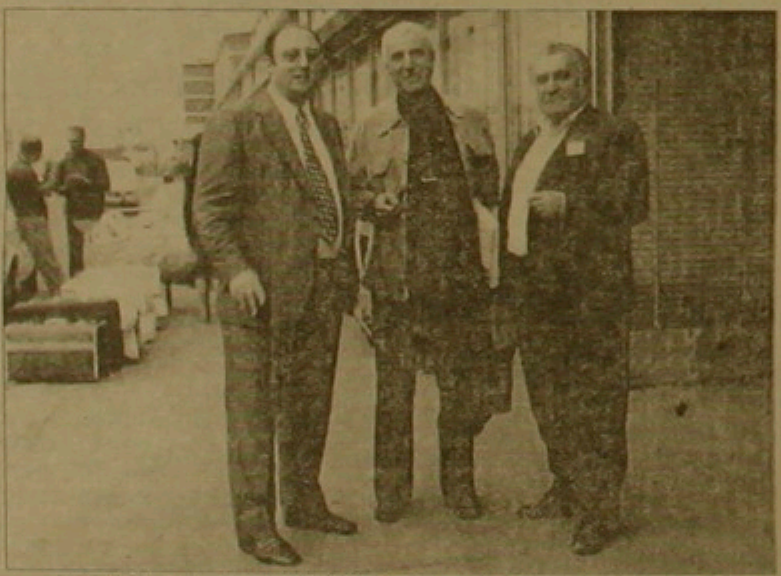

Փարիզ, սեպտեմբեր 1974. Հենրիկ Լիլոյան, Կոնստանտին Սիմոնով, Հրաչյա Հովհաննիսյան

նական արեւմտաեվրոպական մի շարք հարակից երկրներում շնորհիվ հեռուստատեսության եւ մամուլի, տեսան, թե հեռավոր Հայաստանում ինչպես է պահպանվում եւ զարգանում ազգային մշակույթը, նրա արժեքները։ Էլ չեմ ասում ցուցահանդեսի առաջացրած մեծ հետաքրքրության մասին, որը երեւում էր Լովրի բակում գոյացած մեծ հերթերից, մամուլի հիացական հրապարակումներից։

Իմ ներկայությունը Փարիզում այնքան իմ անձի հետ չէր կապված, որքան այն կացությունը, որ ես ներկայացնում էի մեր հանրապետությունը, մի ինչ համարձակորեն ասած, ֆրանսահայերն ինչ-որ տեղ «տեր ու տիրական» ունեին։ Էլ չեմ խոսում հազար ու մի հարցերի մասին, որոնց ստիպված էի ընթացք տալ, իսկ շատերը տեղում լուծել։ Եվ դա վերաբերում էր ոչ միայն Փարիզին։ Կարող եմ պատկերացնել իմ բավականությունը, երբ դեսպանության հասցեով նամակ ստացա... Խորդան օվկիանոսում կորած մոտ-ռոծ ֆրանսիական Պոլինեզիայի մայրաքաղաք Պապեեթեից, ինձ անծանոթ Արման Տեր-Ներսիսյանից, որը ֆրանսիական բերդերից տեղեկացել էր, որ Փարիզում, դեսպանությունում մի հայորդի է աշխատում։ Հոգեվելի... պատմական երկ-րի հետ Արմանին ուղարկեցի Հայաստանի մասին նյութեր, գրքեր... սին էր խաչքարը։ Ասացի, որ Հայաստանը պատրաստ է Լովրին մշտական ցուցադրման համար հատկացնել մի հին խաչքար։ Հուշեցի, որ մեզ նամակ գրի... Արդեն Ֆրանսիայից իմ մեկնելուց հետո՝ 1976-ին, Հայաստանի այն ժամանակվա մշակույթի նախարար Ռուբեն Պարսամյանը Լովրին պաշտոնապես հանձնեց Երեւանից բերված խաչքարը, որը տեղադրվեց քանդակագործական բաժնում։ Խաչքարի ներքեւում, փոքրիկ տախտակի վրա գրված է. «Այս խաչքարը բերված է Աղթամարի հին գերեզմանոցից. XIII դար։ Խորհրդային Հայաստանի նվերը։ 1976 թ.»։

Կամ մեկ այլ դեպք։ 1975 թվականին նկարիչ Գառզուի որդին՝ Ժան-Մարի Գառզուն, Մեծ եղեռնի 60-ամյակի առթիվ մի գիրք էր պատրաստել տպագրության, որը կոչվում էր «Հայաստանը 1915-ին. օրինակելի ցեղասպանություն»։ Փարիզի «Հաշետ» հրատարակչությունը դիմել էր մեր դեսպանությանը, որպեսզի համաձայնություն ստանա Երեւանում ակադեմիկոս Միրզոյան Ներսիսյանի ընդհանուր խմբագրությամբ հրատարակված «Հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրությունում» գրքից մեջբերումներ անելու։ Համաձայնությունը գրավոր, անմիջապես տվեցի, քանզի դրա կարիքը բոլորովին էլ չկար. Հայաստանում գիրքը հրապարակված էր բազմահազարանոց տպաքանակով։ Սա

խաղաղ բանաստեղծ Ռուբեն Մելիքի, որը գրքի թարգմանությունը ներգրավեց ֆրանսիական լավագույն գրողներին։ Դեսպանությունը հատուկ ընդունելություն կազմակերպեց ժողովածուի ներկայացման նկատառումով։

Զգալի աշխատանք տարվեց առաջին գեղարվեստական արժեքները Հայաստան տեղափոխելու գործում։ Անշուշտ, խոսքը հայ արվեստագետների գործերի մասին է։

Դրանցից ամենանշանավորը Գեորգի Յակուլովի գործերն էին։ Մոսկվան վկան հայազգի այս տաղանդավոր նկարչի գործերը Փարիզում էին մնացել 1927 թվականին այնտեղ տեղի ունեցած համաշխարհային ցուցահանդեսից հետո։ Յակուլովը վերադարձել էր Մոսկվա, իսկ նրա կտավները եւ բեմանկարները մնացել էին Փարիզում, նրա բարեկամների մոտ։ «Ժորժ Յակուլովի բարեկամների ընկերությունը» նկարները տրամադրել էր Հայաստանին։ Այժմ այդ գործերը ցուցադրվում են մեր պատկերասրահում։

Աշխատանք շատ կար։ Էլ չեմ խոսում այն բազմաթիվ պատվիրակությունների մասին, որոնց հետ ես աշխատում էի անմիջապես։ Թվեմ մի քանիսը. Արամ Խաչատրյան, Մարտիրոս Հովհաննես Բաղդասարյան, Ալեքսանդր Բաբաջանյան, Մարիետա Շահինյան, Անաստաս Միկոյան, Վազգեն Ա. Հայաստանի մշակութային գործիչները։

Դեսպանությունն էլ շատ հարցեր ուներ հայկական համայնքի կարիքների. Ուրիշ եւ ոչ մի խորհրդային հանրապետություն համայնք այդպես ակտիվ չէր մասնակցում դեսպանության միջոցառումներին, որքան տեղի հայերը։

Ֆրանսիան առաջինն էր, որ հաստատվեց խորհրդային դեսպանություններում հանրապետության ներկայացուցիչ ունենալու անհրաժեշտությունը։ Հետագայում նաեւ այլ հայաշատ երկրներ գործուղվեցին հայազգի դիվանագետներ՝ Լիբանան, Սիրիա, Իրան, ԱՄՆ, Արգենտինա, Կանադա, Ավստրալիա, Քուվեյթ եւ այլուր։ Ճիշտ է, այդ դիվանագետների մի մասը Հայաստանից չէին, սակայն համարվում էր, որ նրանք մեծ մասամբ աշխատում են հայ համայնքների հետ...

— Խորհրդային դեսպանությունում դուք, բոլոր երեւույթին, անհնար այլ «հարձակում էր գործում» Ֆրանսիայում։ Մենք այդ գործին բացահայտ նպաստում էինք։ Մոսկվայի Մեծ թատրոնը, խորհրդային բանակի երգի-պարի համույթը, Լենինգրադի երգի-պարի համույթը, Հովհաննես Չեքիջյանի երգչախումբը, Մոսկվայի կրկեսը, անհաս կատարողներ Սվյատոսլավ Ռիխտերը, Մստիսլավ Ռոստրոպովիչը, Եղենա Օբրազցովան, Էմիլ Գիլելսը, Մայա Պլիսեցկայան, Կոնստանտին Սիմոնովը, Համո Սահյանը, Հրաչյա Հովհաննիսյանը, երաժշտական եւ կինոփառատոները, տասնօրյակների, գիտնականների աստղաբույլը։ Նրանց գրեթե յուրաքանչյուրի բավականին մոտ ու երկար էր դպրոցում։ Ամբողջ բաժինը լծված էր այս աշխատանքին։ Իմ բնագավառներն էին նաեւ ֆրանսիական հասարակական կազմակերպությունները, եկեղեցին, վետերանների եւ գրողների միությունները։ Դրան զուգահեռ այլ Ֆրանսիայով մեկ գործողությունները։ Տեղին է հիշել, որ Եվրոպայում եւ աշխարհում հաստատված «դետանտ»-ի միջազգային լարվածության թուլացման, որի սահմաններում էին համարվում Խորհրդային Միությունը եւ Ֆրանսիան, նպաստում էր մշակութային եւ այլ կապերի բուռն զարգացմանը եւ ընդլայնմանը։

Հիշում եմ նաեւ այսպիսի դեպք։ ԱՄՆ-ից Մոսկվայի ճանապարհին Լեոնիդ Բրեժնեւը կարճատեւ ժամանակով կանգ առավ Փարիզում։ Օ դանավակայանում նրան դիմավորեցին նախագահ Ժիսկար դ'Էստենը, կառավարության անդամներ։ Մեր դեսպան Չերվոնենկոն ճանապարհից հոգնած գլխավոր քարտուղարին ներկայացնում էր մի շարք կանգնած դեսպանության աշխատողներին։ Երբ հերթը հասավ ինձ, դեսպանն ասաց. «Սա արեւային Հայաստանի ներկայացուցիչն է»։

Հոգնել բարձրացրած Բրեժնեւը անհասկանալի պատասխան արտաբերեց. «Ի՞նչ կապ ունի Հայաստանն իմ Փարիզ ժամանելու հետ...»։ Երկար ինչ-որ բան մրթմրթալով նա սկսեց ձեռք եւ անցավ առաջ։ Կարծես թե ինքը չէր, որ ժամանակին ստորագրել էր իմ նշանակման կենտկոմի որոշումը...

— Ինչպիսի՞ հարցերով եք այժմ զբաղվում Հայաստանի արտգործնախարարությունում։

— Ավարտել եմ հայերենով առաջին «Դիվանագիտական բառարանի» աշխատանքը։ Դա մի ստվար հատոր պիտի լինի, որը կպարունակի մոտ հազար հոդված ու բառ եւ, կարծում եմ, օգտակար կլինի ուսանողներին ու բոլոր նրանց, ովքեր հետաքրքրվում են արտաքին հարաբերությունների հարցերով եւ դիվանագիտությամբ։

— Ե՞րբ լույս կտեսնի։

— Երբ որ հովանավոր գտնվի։ Մեր օրերում ավելի հեշտ է գիրք գրել, քան հրատարակել։

— Խորհրդային դեսպանությունում դուք, բոլոր երեւույթին, ունեիք

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

ԲՈՍՆԻԱ

Ֆրանսիայի նախագահը Սարաեւոյի սերբերի ճակատագրով է մտահոգված

Բոսնիական սերբերն արդեն համաձայնվել են Դեյտոնյան համաձայնագրին, բացի պատերազմական հանցագործությունների մեջ մեղադրվող անձանց եւ Սարաեւոյի միավորման վերաբերող կետերից: Առաջին հարցը կարծես թե գտել է լուծումը. Սերբիայի նախագահ Միլոշեւիչը բոսնիական սերբերի ղեկավար Կարաջիչին երաշխիքներ է տվել, թե պատերազմական հանցագործությունների մեջ մեղադրվող անձանց չի հայտնվեն իրենց ոխերիմ թշնամիների մահմեդականների իշխանության ներքո: Բոսնիական պաշտոնական հիմնական բողոքը ա[illegible]տկությունն է, եղել եւ մնում է ժամանակ կորսանցիլի, որպեսզի այն հաղթահարվի:

Հայտնի է դարձել, որ Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակը ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնին ուղղված նամակում կոչ է արել Սարաեւոյում ապրող սերբերին անվտանգության երաշխիքներ տալ: Հակառակ վերջին 3 տարիների ընթացքում մահմեդականների լարված հարաբերություններ են տեղի ունեցել: Այդ համաձայնագիրը հիմնավոր փոխզիջումներից է բաղկացած, որոնց բոլոր կողմերն էլ ստիպված են եղել համաձայնել, այդ պատճառով էլ համաձայնագրի կնքումը ներկա գտնված եւ ոչ մեկը ոչինչ չի կարող փոխել: Մենք որեւիցե բան փոխելու ոչ մի հնարավորություն չունենք: Մենք նույնիսկ մտադիր էլ չենք նման հնարավորությունը դիտարկել:

հանձնելու միջազգային դատարանին: Այնպես որ այժմ ամենասուր եւ հրատապ հարցը Սարաեւոյի սերբական թաղամասերը բոսնիական կառավարության վերահսկողության տակ դնելն է: Այդ հարցի լուծումից է կախված տասնյակ հազարավոր սերբերի բախտը: Բոսնիայի մահմեդական ղեկավարները պնդում են, թե նախագահ Միլոշեւիչը Դեյտոնում իրենց ասել է. «Դուք արժանացել եք Սարաեւոյին, քանի որ դիմացել եք պաշարմանն ու ռմբակոծություններին»:

Անցյալ ուրբաթ օրը Սարաեւո քաղաքի սերբական քաղաքացիական եւ զինվորական իշխանությունների հետ հանդիպման ժամանակ Ռադովան Կարաջիչը փորձեց նրանց համոզել, ինչպես ինքն է արտահայտվել, ամեն ինչ քաղաքական միջոցներով լուծել, սակայն ասացել է նաեւ պարզ պատասխան, թե զենքից բացի ուրիշ լուծում չկա:

Իսկ այսպես կոչված սերբական Սարաեւոյի բնակիչների մի մասն արդեն հավաքել է իրերը եւ պատրաստվում է մեկնել Սերբիա, մյուսները բոլորի դեռեւս խաղաղ ցույցեր են անում իրենց իսկ քաղաքական ղեկավարության դեմ: Սերբական Սարաեւոյի բնակիչները վշտացած եւ վախեցած են: Նրանք իրենց զոհեր են անվանում եւ նրանց վախը, թե իրենց մահմեդական վրեժխնդրությունն է սպասում, իրական հիմքեր ունի, քանի որ մահմեդականները սերբերին շրջապատած մահմեդական [illegible] մեղադրելու պատերազմական հանցագործներ են համարում:

Դժվար է պատկերացնել, թե ինչ կկատարվի, երբ միջազգային ուժերն մեկ [illegible] հետո Սարաեւոյի սերբերը

դեկտեմբեր, հայտարարել է Ժակ Շիրակը, բանակցությունների վերսկսման իրական վտանգ գոյություն ունի: Ֆրանսիայի նախագահի նամակում մտահոգություն է արտահայտվել, թե երաշխիքների բացակայությունը կանխելու սերբերի զանգվածային փախուստի վտանգը, ինչը կարող է մարտական գործողությունների վերսկսման առիթ հանդիսանալ: Միացյալ Նահանգները, սակայն, կտրականապես հրաժարվել է Դեյտոնի համաձայնագրի վերանայման գաղափարից: Նախագահ Շիրակի ներկայացուցիչները համաձայնվում են, որ խոսք Սարաեւոյի սերբերի պահանջների բավարարման մասին խոսք լինել չի կարող, սակայն հիշեցնում են, որ Ֆրանսիան եւ ուրիշ երկրներ կոչ են արել Սարաեւոյի սերբերին անվտանգության երաշխիքներ տալ, սակայն Դեյտոնի համաձայնագրում այդպիսի երաշխիքներ չկան: Ի պատասխան դրան, Պենտագոնի ներկայացուցիչ Նիկոլաս Բերնսը Վաշինգտոնում հայտարարել է, որ համաձայնագրի եւ ոչ մի կետ փոփոխման ենթակա չէ: Նա ասել է. «Դեյտոնյան համաձայնագիրը ստորագրվել է 3 ու կես ամսվա ընթացքում, բոլոր որոշումներն

Եւ այն փաստաթուղթը, որ մենք Փարիզում կստորագրենք, կհամապատասխանի նրան, ինչին հանգել ենք Դեյտոնում»: Ֆրանսիացիները, երեւի թե համաձայնվեն սրա հետ, սակայն Ֆրանսիայի նախագահի նամակը Վաշինգտոնի եւ Փարիզի միջեւ Դեյտոնի բանակցությունների ժամանակ ծագած հակասությունների արտացոլումն է: Ֆրանսիացիները առանձնապես դժգոհ են, որ Դեյտոնում եվրոպացիների պատգամավորությունը ամերիկացիների կողմից հետին պլան է մղվել եւ նրանց կարծիքներն ու երկյուղները այնտեղ հաշվի չեն առնվել: Առաջնորդ էլ ամերիկացիների եւ ֆրանսիացիների, նաեւ անգլիացիների միջեւ տարակարծություններ են եղել: Օրինակ, Բոսնիայում տեղակայվելիք միջազգային ուժերի ղեկավարման եւ նպատակների հարցում: Ֆրանսիայի փորձագետները փարիզյան հաշտության կոնֆերանսի կայացումը է արտահայտվել: Ֆրանսիան ցանկանում է, որ օրակարգում Եվրոպայի անվտանգության վերաբերյալ ավելի լայն համաձայնագրի կնքման մասին ավելի լուրջ բանակցություններ ընդգրկվեն, սակայն Վաշինգտոնը համարում է, որ փարիզյան հանդիպման հիմնական նպատակը պետք է լինի այն փաստաթղթերի ստորագրումը, որոնք անցյալ շաբաթ նախաստորագրել էին Սերբիայի, Բոսնիայի եւ Խորվաթիայի նախագահները:

ԳԵՂԱՄ ՄԻՐԱՆ-ՏԵՐՅԱՆ

ԱՊՀ

Բորիս Ելցինն առաջադրվեց նախագահի թեկնածու

ՄՈՍԿՎԱ, 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը պաշտոնապես հայտարարվեց նախագահական թեկնածու: Այդ առաջադրումը տեղի է ունեցել Մոսկվայում նրա 200 աջակիցների, ներառյալ նախագահի օգնական Վլադիմիր Կամչատովի, հանդիպման ժամանակ: Անձամբ Ելցինն առայժմ ոչինչ չի ասել այդ առնչությամբ: Ավելի վաղ նա տեղեկացրել էր, որ նպատակահարմար չի գտնում ընտրարշավը սկսել մինչեւ Դումայի ընտրության արդյունքների ամփոփումը:

Կլաուս Քինկելը կժամանի Վրաստան

ԹԲԻԼԻՍԻ, 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Նոյեմբերի 30-ին Վրաստանի արտգործնախարար Ալեքսանդր Չիկվաիձեն ընդունել է Վրաստանում Գերմանիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Նորբերտ Բաասին: Հանդիպման ընթացքում քննարկվել են երկկողմ հարաբերությունները, ինչպես նաեւ Կլաուս Քինկելի Վրաստան կատարելիք այցին առնչվող խնդիրներ: Գերմանիայի արտգործնախարարի այցը սպասվում է դեկտեմբերի 21-ին:

Իրան-Հունաստան-Բոսնիա եռակողմ բանակցություններ

Ինչպես հայտնում է Իրանի ռադիոն, նոյեմբերի 30-ին Իրանի արտգործնախարար Վելայաթին մեկնեց Բոսնիա: Վելայաթիի այցի նպատակն էր տեղի ղեկավարության եւ երկրի նախագահի հետ զրույցներ վարել Բալկաններում վերջին իրադարձությունների, երկկողմանի փոխհարաբերությունների, Բոսնիայի ժողովրդին օգնություն ցույց տալու հարցերի շուրջ, ինչպես նաեւ մասնակցել Բոսնիայի, Հունաստանի, Իրանի արտգործնախարարների երրորդ համատեղ նիստին Բալկանների վերջին իրադարձությունները քննարկելու համար:

ԻՌՆԱ գործակալության հաղորդագրության համաձայն, Վելայաթին նույն օրը հանդիպում ունեցավ Բոսնիայի արտգործնախարար Մուհամեդ Շաքիրբեյի հետ: Հանդիպման ընթացքում բոսնիական վեցին տարածաշրջանում տեղի ունեցած վերջին դեպքերին, Բոսնիայի մահմեդական երկրների օգնության ուղիներին եւ մի շարք բնագավառներում երկկողմ համագործակցությանն առնչվող հարցեր: Վելայաթին Իրան-Հունաստան-Բոսնիա եռակողմ բանակցությունները շարադրում խաղաղության հաստատման համար շատ օգտակար համարեց:

Բոսնիա-Հունաստան-Իրան համատեղ նիստը փաստորեն սկիզբ դրեց երեք երկրների քաղաքական փոխհարաբերություններին:

Բոսնիայի արտգործնախարարը գոհունակություն հայտնեց զանազան բնագավառներում համագործակցել Իրանի հետ, ինչպես նաեւ, որ մահմեդական երկրները ակտիվորեն ներդրումներ կատարեն Բոսնիայում:

Նույն օրը կնքվեց Իրան-Բոսնիա օդային կապի պայմանագիր:

Վելայաթին հանդիպում ունեցավ նաեւ Բոսնիայի նախագահի հետ: Ս. Գ.

Ցարի ընտանիքի ոչնչացումը անգլիական հետախուզությա՞ն գործն էր

Վերջերս բացահայտվեց Մոսկվայում [illegible] ղեկավարներ Միխայիլ Սմոլեւսկու խոսք երկարատեւ ներկայության գաղտնիքը: «Անգլիական Մարշալի» ամենամյա հետ զրույցում նա պատմեց, որ իրեն ավարտում է մի հետաքննություն, որ կապված է ցարական ընտանիքի գնդակահարության որոշ հանգամանքների հետ: ԱՄՆ-ի Միչիգանի համալսարանում (Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ) բնակվող պրոֆեսոր

անգլիական հետախուզության «Ինտելիջենս սերվիսի» կողմից եւ հավանաբար որոշել է մահապատժի ենթարկել կայսերական ընտանիքին: Հանճարեղ կազմակերպված գործողության նպատակն էր Ռուսաստանի ղեկավարներին ոչնչացնել, որ կապի համաձայն, պատկերում է «Ռոմանովների գահաժառանգ բոլոր օրինական ժառանգորդներին»: Մինչդեռ Լենինը, բնականաբար, ծրագ

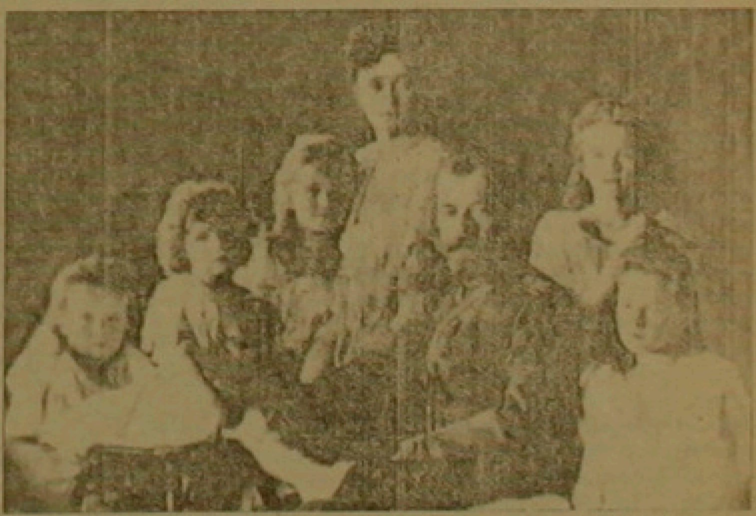

սոր Միլոշ Վիլսոնի հետ մեկտեղ նա բացահայտել է անհերքելի ապացույցներ, որ Լենինը եւ Սվերդլովը, ինչպես պարզվում է, ոչ միայն չեն ստորագրել գաղափարային հակառակորդին առնչվող որեւէ հրաման, այլեւ ընդհակառակը, հնարավոր ամեն ինչ արել են Ռուսաստանի գահի բոլոր ժառանգորդների կյանքը պահպանելու համար, քանի որ վերջիններս մեկին եւ այժմ էլ ունեն ոչ ավելի, ոչ պակաս 600 տոննա ոսկի, որը պահվում է Մեծ Բրիտանիայում (պարոնայք Վիլսոնի եւ Սմոլեւսկու տեղեկությունների համաձայն, Անգլիայի ազգային գանձարանն ունի ընդամենը 800 տոննա բանկային մետաղ, իսկ Ռուսաստանի կենտրոնական բանկը 180 տոննա):

Պարոն Սմոլեւսկին մտադիր է մոտ ժամանակներս հանրության առջեւ ներկայացնել նաեւ ապացույցներ, որ գնդակահարության արարողության «հրամանը» բխում է եղել

ել Նիկոլայ 2-րդին «համոզել» օտարական ճանապարհով փոխել անգլիական բանկեր ի նպաստ բոլշեւիկյան կառավարության: Հիշյալ հետազոտողների խոսքով, Անգլիայի ազգային հարստության 75 տոկոսի կորուստը ավելացնելու եւ կհանգեցներ համաշխարհային տնտեսության անկման տեմպերի ավելացմանը:

Իրավասու աղբյուրներից «Անգլիա Մարշալի» ամենամյակին ասած տեղեկություններից պարզ է դառնում, որ Անգլիայի հատուկ ծառայությունները այսօր եւս բոլոր միջոցներն են ձեռնարկում են ցարական ընտանիքի ժառանգորդների միջեւ վեճեր ու խառնաշփոթներ հրահրելու համար, որպեսզի նրանցից ոչ մեկը չկարողանա հավակնել ոսկու իրեն պատկանող գումարին:

«ԱՆԳԼԻԱ ՄԱՐՇԱԼԻ»
թիվ 46, 1995 թ.

Իսրայելը ռուսական ռազմօդանավեր է նորացնում

Իսրայելական զենքի արտահանության ամենամյա ծավալը կազմում է մոտ 1.5-1.6 մլրդ դոլլար: Բայց Թել Ավիվում գտնում են, որ դա բնավ էլ սահմանագիծ չէ եւ ավելի մեծ հույսեր են կապում ռուսական զենքի վաճառքի ու արդիականացման հետ:

«Ձինագործության» բնագավառում մեծ ակտիվություն են հանդես բերում Իսրայելի հատուկ ծառայությունները, որոնք հայթայթում են ռուսական ռազմական տեխնիկայի նմուշներ ու ռազմամթերք, որպեսզի մանրակրկիտ ուսումնասիրեն դրանց արդիականացման հնարավորությունները: Իսրայելը հույս ունի, որ ռուսական զենքը իր հարեւանական հակառակորդների՝ արաբական երկրների բանակներում կմնա եւս 10-15 տարի, եւ ինքը այդ ընթացքում կստեղծի հակազդեցության համապատասխան համակարգեր:

[illegible]ում ռազմական տեխնիկայի արդիականացմամբ զբաղվող գլխավոր ձեռնարկությունը «Իզրայիլ էրկրաֆթ ինդաստրիզ» (ԻԷԻ) կոնսորցիումն է: 50-ական թթ. սկզբներին ստեղծված նորոգման փոքր գործարանն այսօր դարձել է օդատիեզերական անչափ խոշոր կորպորացիա, որտեղ աշխատում է 16 հազար մարդ: 1993 թ. ի րացված արտադրանքի ընդհանուր ծավալը կազմեց 1.5 մլրդ դոլլար: 1994 թ. պատվերների ծավալը հասավ 3 մլրդ: Ըստ որում, ռազմական տեխնիկայի 80 տոկոսն արտահանվում է:

Հետաքրքիր է, որ վերջերս ԻԷԻ-ն Ռումինիայի ռազմաօդային ուժերի ներկայացուցիչների հետ պայմանավորվեց «ՄիԳ-21» ռազմօդանավերի արդիականացմանը իր մասնակցության մասին: Փորձագետներն այդ քայլը համարում են քաղաքական: Կինոը մեկ անգամ եւս փորձում է աշխարհին ապացուցել իր «Ով ասես, բայց ոչ Ռուսաստանը» սկզբունքը: Մինչդեռ հայտնի է, որ տեխնիկան մշակողներից բացի ոչ ոք ի զորու չէ պրոֆեսիոնալ կերպով այն կատարելագործել:

Իսրայելը միաժամանակ Կամբոջային օգնում է վերահանդերձավորել «ՄիԳ-21» օդանավերը, «Մի-8» եւ «Մի-17» ուղղաթիռները: Քննարկվում է Կամբոջայի ռազմաօդային ուժերի «Ան-24», «Ան-26» եւ «Տու-134» օդանավերի արդիականացման ծրագիրը: Վերջերս կնքվեց «ՄիԳ-21» տիպի 15 օդանավերի արդիականացման պայմանագիր, որը Կամբոջայի վրա նստեց 20-30 մլն դոլլար:

ԻԷԻ-ի ղեկավարությունը մեծ հույսեր է կապում Իսրայել-Չինական համագործակցության զարգացման հետ: Առաջիկա 5 տարում ենթադրվում է համատեղ մշակել եւ սկսել անօդաչու թռչող սարքերի եւ հրթիռային զենքի որոշ տեսակների արտադրությունը, ինչպես նաեւ արդիականացնել Չինաստանի ռազմաօդային ուժերի 250 «ՄիԳ-21» կործանիչներ: Չինաստանի հետ կնքված այս պայմանագրերի ընդհանուր գումարը գնահատվում է 1 մլն դոլլար:

ԻԷԻ-ն մտադիր է Աֆրիկայի, Արեւելյան Եվրոպայի եւ Հարավարեւմտյան Ասիայի երկրներում ընդհանուր առմամբ արդիականացնել «ՄիԳ» տիպի շուրջ 500 կործանիչ:

«ՖԻՆԱՆՍՈՎԻԵ ԻԶՎԵՍՏԻԱ»

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

— Однажды я решил кончить свою жизнь самоубийством, — այսպես, իր կիսակատակ տոնայնությամբ սկսեց Ներսիսյանը 1957 թվի հունվարի 2-ին, Արմեն Գուլակյանի տանը, Նոր տարվա սեղանի մոտ։

— Էդ ե՞րբ, Հրաչ, ծիծաղով հարցրեց Գուլակյանը։

— Է՛, շատ վաղուց։ Ջահել էի։ Պատերազմի ժամանակ, երբ հազիվ զինվորի զգեստ էր...

...յին շրջա, և էականն ապրելու վերաբերմունքն էր դրության հանդեպ։ Ոչ մի իրական կամ առարկայական դեպք, ոչ մի ռեալություն, այլ աղետի զգայական ամբողջացած մի պատկեր՝ շոգ օր, անապատ, ծով և արար հովիվի երգ, և երգի մեջ պատկերի ու հոգեվիճակի վերադարձը։

Թատերագիտական կամ թատրոնի շուրջ եղած գրականության մեջ, նաև ստեղծագործական հոգեբանության ուսումնասիրություններում նելը, մեկ ձևակերպում, մեկ հայտարար գտնելը, մանավանդ, երբ գործածվում է «կերպավորման» բառը։ Ներսիսյանի խաղացած դերերը բազմազան են ոչ միայն ըստ խառնվածքի, այլև՝ ըստ ժանրի։ Երկու գլուխգործոցներ են համարվել մի կողմից Չալոր Պետրոսը, մյուս կողմից՝ Պաղտասար աղբարը, երկուսն էլ մի տեղում եղել է վերկենդանացումային ու վերանցումային (տրանսցենդենտալ դեպս), մյուս տեղում տխրական ու

Հրաչյա Ներսիսյանի դերասանական խառնվածքը

Հրաչյա Ներսիսյանի կենսագրության մեջ կա մի չորս տարի 1915-18 թթ., որ մթության քողով է ծածկված. պատմված կամ գրված չէ։ Նա զորակոչվել է թուրքական բանակ, ծառայել որպես թարգմանիչ եւ այդ փաստը տարել է նրան ճակատագրի խայծերուկներով, երբեմն հասցրել ծայրահեղ հուսահատության։ Ինչեր է տեսել ու ապրել, ինչերի է բախվել, չգիտենք։ Բայց գիտենք, որ մարդու խառնվածքն ու ճկարագիրը նրա ապրած կյանքի արդյունքն են, տարիների հոգեկան ու հոգեւոր կուտակումներ։ Այդ կուտակումներից է կազմված մարդը, մանավանդ արտիստը, երբ խոսքը նրա ստեղծագործական ներընչումների մասին է։ Ներընչումները դասական տեղում չեն առաջանում. դրանք մարդու հոգեկան ճկարագրի հակազդումներն են։ Շատ հեշտ է ասել «բնական վերապրում», «վերապրումի դերասան» եւ նման բաներ, բայց ինչ է այդ վերապրում ասվածը՝ սուրն նյարդային գրգի՞ռ եւ արյան խռո՞վ։ Ա՛յ ուրիշ բան է հիշողությունը։ Դա արդեն յուրահատուկ մտապահում է եւ ստեղծագործություն, երբեմն էլ արվեստ, բայց նայած ում համար։ Հիշողությունը չեզոք է առօրեականությամբ ապրողի համար եւ արվեստ է ստեղծագործողի համար։ Ես մտածել եմ այս մասին, եւ ինձ մտածել է տվել Հրաչյա Ներսիսյանի պատմած մի դեպքը իր վաղ երիտասարդության մռայլ, անհուսալի օրերից։

Որտե՞ղ էր, ո՞ր թվին, չասաց։ Նրա պատմածի մեջ կար անապատ, ծով, արածող ոչխարների հոտ և արար հովիվ։ Որտե՞ղ էր. Միջերկրականի՞ ափին, թե՞ Արաբական ծոցի։ Հայտնի է, որ այդ տարիներին նա եղել է մերձավորարևելյան գրեթե բոլոր երկրներում։

Եվ այսպես, մարդը ուզում է ինքնասպան լինել ու վազում է դեպի ծովը, որը նրան թվում է շատ մոտ, վազում է ավազների մեջ խրվելով ոտերը և տեսնում, որ տարածությունը երկար է, ծովն այնքան էլ մոտ չէ, և վազում է հոգնած, հուսահատ ու տանջահար, վազում է ու հանկարծ կանգ է առնում, երբ ծովն արդեն մոտ էր։ Նրան կանգնեցնում է հեռվից լսվող մի ձայն։

— Կանգնեցրեց ինձ հանկարծ անապատի ձայնը։

— ...

— Ոչխարներ էին արածում անապատում, և արար հովիվը երգում էր։

Երիտասարդը կանգնում է, լսում երգը մի քանի ու ծեծ երգ միայնակ, բախծալի և հզոր հագր կանչ, խուլ, փափուկ, տարածուն, հանդարտ, անտագնապ, ինչպես հավերժությունը։ Անապատի շոգ լռությունը լցվում է անհուն երազանքով։ Երիտասարդը լսում է, և ինքնասպանության միտքը հեռանում է անհետ։ Ո՞ւմ է պետք, ո՞վ կիմանա, և ի՞նչ է ատելը մի խենթություն։

— Որոշեցի, որ ավելի լավ է ապրել, ետ մնացի։ Ես հիմա կերգեմ այդ երգը...

Դժվար էր իմանալ նա ճի՞շտ էր վերարտադրում իր լսած երգի մեղեդին, կամ նրա երգածն իսկապե՞ս արար հովվից լսածն էր, թե՞ մի ուրիշ երգ։ Դա ի՞նչ կարևոր էր։ Նա կերպափոխվել էր, դարձել ուրիշ մարդ, ու նրա երգից շոգ ու տաղ էր բուրում, մի մեծ, անհագ կարոտ։ Նա հիշում էր վաղուց ապրած մի տրամադրություն և երգով վերապրում կամ կրկնում էր իր տանջամահական առաջ ապրածը։ Այն, ինչ ներկայացնում էր Ներսիսյանը, որպես թե արար հովվից լսած երգով, արդեն ուրիշ էր, ժամանակի մեջ բանալված, փոխակերպված, զտված և վերահորինված արդեն ուրիշ զգացմունքների կուտակումով։ Ինչո՞ւ էր ուզում ինքնասպան լինել, ե՞րբ և խոսքը ո՞րտեղ, դա կարևոր չէր նրա համար, չէր՛ հիշում, թե՛ նշանակություն չէր տալիս փաստի կոնկրետությանն ու մանրամասներին։ Նա համար մեծ նշանակություն էր տալիս պատմածին, պատմում էր դրա տեսիլական ներընչումով, բայց էր թվում տրամադրական կողերն ու մանրամասները։ Նրա պատմածում կար պատմության հետևանքը

Ներսիսյանը Պաղտասար աղբարի դերում

հոլովվում է «վերապրումի դերասանի» հասկացությունը։ Անցյալի թատրոնի բեմում տարածված Պետրոսյան Ստանիսլավսկու «կեցցե զգացմունքը, կորչի դպրոցը» խոսքը հետևորդներ ունեցել է, և դրա համար հոլ կար ժամանակի դերասանական միջավայրում։ Սա ստեղծել է անցողիկ, չկառավարվող ու անտրամաբանական հոգեկանության դրսեւորումներ։ Հոգեկան տարերքի դերասաններին հաճախ այս տիպին էին վերագրում, բայց դա այնքան էլ ճիշտ չէ։ Համենայն դեպս Հրաչյա Ներսիսյանի դերասանական խառնվածքը դժվար է այդ տեսակի մեջ տեղավորել։ Այո, ոչ մի կասկած, դրդումներ, ռոմանտիկական շեղումներ, կտոր-կտոր, երբեմն անհավասար, ոչ ամբողջական, մի օր հուսալի, մի օր սոխրական, և իհարկե «կորչի դպրոցը...»։

Նա ոչ դպրոցի դերասան էր, ոչ էլ դպրոց ստեղծող։ Նրանից սովորել չէր կարելի։ Բայց կարելի էր զարմանալ, թե ինչպե՞ս էր «փակ աչքերով խաղում զգացմունքների վրայով» (Վ. Փափազյան)։ Եվ, այնուամենայնիվ, դժվար է ասել, թե Ներսիսյանը չէր տիրապետում հույզերին կամ զերի էր դառնում հուզականությանը։ Միանգամայն չկարծենք... Մենք հանդիսականներս էինք միամիտ։ Նրա արվեստը նման էր կայծակից բռնկվող կայծի, որ կարող էր մարել և կարող էր հրդեհ առաջացնել։ Բայց խանդավառ ներուժը հրդեհի չի առաջանում։ Հրդեհի համար նյութ է պետք։ Այդ նյութը դերասանի հոգեկան կուտակումն է, էմոցիոնալ հիշողությունների բեռը։ Իսկ ո՞վ էր ճանաչում այդ բեռը, ո՞վ գիտեր, թե ինչ էր կրում այդ զվարթ, կենսասեր ու կատակասեր մարդը, որ սիրում էր խնջույքի սեղան ու գինի, սիրում էր երգել «Մանուշ Լուսիկս»։ Նրանը բնական արտիստիզմն էր և անբացատրելի հմայքը, որ շատ քիչ դերասան է ունեցել այս աշխարհում։

Այնուամենայնիվ էլ ճիշտ չէ Ներսիսյանի համար դերասանական բեմա որո

խառակտերային, ինչպե՞ս գտնենք դերասանական անձը բնութագրող այն միակ հայտարարը արհեստական, շինծու բացատրություն։

Ներսիսյանի խաղում, կարելի է ասել, չկա գործող առարկայական մոտիվներն ու գործնական կյանքի գաղափարները։ Նրա անձը, թվում էր, դուրս էր այդ ամենից։ Իհարկե, նա ազգակից էր իր մեծ նախորդին՝ Աբելյանին, ինչ-ինչ գծերով նաև իր մեծ ժամանակակցին՝ Փափազյանին։ Բայց տարբեր էր երկուսից էլ։ Տարբերություններից մեկը, թող ինձ, կրկնել ռոմանտիկական էր, որ Ներսիսյանի մեջ ավել էր, քան իմ տեսած հայ դերասաններից որևէ մեկի մեջ։ Խոսքը ռոմանտիզմի, որպես ուղղության կամ ոճի մասին չէ, այլ արվեստի հոգեւոր բովանդակության և արտիստի հոգեկան կերտվածքի։ Այդ բովանդակությունը միշտ իր հետ էր, և նա կարող էր բեմ մտնել տեսարանը չխմբագրած, չիմանալով անգամ, թե ուր դահլի ձեռքերը։ Եվ բախվական էր հաճախակի խանդոտ խոսքը, որ անհասկանալի ճառագայթով դուրս թռչեր նրա շուրթերից։ Թող մեկը փորձեր անել նույնը, ինչպե՞ս նման կլիներ... Դա տրված էր միայն Ներսիսյանին։

Ներսիսյանի խաղում առարկան երբեմն հանդես չէր գալիս իր առարկայական իմաստով, վերածվում էր սիմվոլի։

— ...կարո՞ղ ես մի բաժակ ջուր բերել մի ծերուկի, որի սիրտն այստեղ չէ, այլ լեռներում, ասում էր նրա Մեծ Գրեգորը («Իմ սիրտը լեռներում է»), և դա ֆիզիկական ծարավ չէր։

— Չէ՞ որ ես ջուր ուզեցի, կրկնում էր նա, և նրա ձայնում խոսում էր իր հեռու երազը։

Դերասանը բառերն արտասանում էր դանդ, հստակ, նյութական իմաստի տեսակետից անշշտապելի, առանց այլաբանական ակնարկների, բախծալի ու հզոր, ամեն մի բառը կրում էր շեշտ։ Որևէ մտածողություն, ընդգծում, ճակատագրին տոն, ոչինչ՝ դրանցից ոչ մեկը չկար, չկար զարդարանքի որևէ ակնարկ, և ի՞նչ էր դա։ Դա անցյալի հայ բեմի «տրանսցենդենտալ ռեալիզմն» էր կամ Ջորջ Լյուիսի ասած «իդեալական ռեալիզմը», բաներ, որ ժամանակին չեն ասվել, չեն գիտակցվել ու մտածվել։ Այսօր, վերջապես, կարելի է ասել ու չվախենալ նաև խոսովանելուց, որ Հրաչյա Ներսիսյանը հեռու էր դերասանական ուղղափառությունից, ինտուիտիվ էր, կրում հանճարեղ դերասանական բնազդի, որ մի օր կար, մի օր չկար, ինչպես «դիցաբանական ամեն բոյոնը» Փափազյանի խոսքով ասած։

ՀԵՆՐԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱԶԴԱԳԻՐ

Արամ Խաչատրյան մեծ համերգասրահ

Այսօրվա եւ վաղվա համերգները նվիրվում են երկրաշարժի զոհերի 7-րդ տարելիցին։ Այսօր հոգեւոր ժամի նյութը՝ «Սուրբ Պատարագ»։ Սկիզբը՝ ժամը 11-ին։ Համերգին մասնակցում է ՀՖՆ երգչախումբը (խմբավար՝ Գեւորգ Մուրադյան)։ Վաղը, ժամը 14-ին, ֆիլհարմոնիկի համերգային ծրագրում՝ Գ. Ֆորե Ռեքվիեմ։ Մենակատարներ՝ Լինա Մասիհյան, Գագիկ Շիրինյան։ Բերիովեն՝ Ֆանտազիա դաշնամուրի եւ երգչախմբի համար։ Համերգին մասնակցում է ՀՖՆ-ն եւ երգչախումբը (դիրիժոր՝ Գեւորգ Մուրադյան)։

Կամերային տուն

Այսօր, ժամը 16-ին, ելույթ կունենա «Խազեր» մշակութային ֆոնդի «Ներսես Շնորհալի» կամերային երգչախումբը։ Գեղարվեստական ղեկավար՝ Կարո Չալիկյան։ Ծրագրում՝ Հովհան Օձնեցի, Սահակդուխտ Սյունեցի, Գրիգոր Նարեկացի, Ներսես Շնորհալի, Առաքել Բաղիշեցի, հայկական ժողովրդական երգեր։

Համազգայինի թատրոն

Այսօր, ժամը 16-ին, հանդիսատեսը կարող է դիտել Մանիեի «Օսկար» ներկայացումը։

Պարոնյան թատրոն

Այսօր երաժշտական կոմեդիայի թատրոնի բեմում կներկայացվի Գ. Երիցյանի «Ուզ լինի, նուզ լինի» բեմադրությունը։ Վաղը հանդիսատեսը ներկա կլինի մրեմիերայի՝ կներկայացվի Հակոբ Պարոնյանի «Շողոքորթը»։ Ներկայացումների սկիզբը՝ ժամը 16-ին։

Ի ԴԵՊ

Մեկ շաբաթում 24 միլիոն դոլարի Բիթլզ

Բիթլզի նորակազմ խմբի ձայնագրությունների նոր ալբոմի վաճառքի հանդեսից հետո Միացյալ Նահանգներում 1 շաբաթվա ընթացքում 24 միլիոն դոլարի եկամուտ է ունեցել։

Աշխարհի ամենաթանկարժեք նկարը, թերևս, «Ջոկոնդան» է, գրում է «Արգումենտի ի ֆակտին»։ Հանդիսանալով Ֆրանսիայի ազգային հարստությունը, բնականաբար, այն չի վաճառվում, բայց այդ ստեղծագործության ապահովագրական գնահատումը կազմում է 100 մլն դոլար ռեկորդային գումար։ 20-րդ դարում, մինչեւ վերջերս «ամենաթանկ» նկարիչը Վան Գոգն էր. նրա «Դոկտոր Գաշեի դիմանկարը» 82.5 մլն դոլարով վաճառվեց «Քրիստի» աճուրդում, իսկ ճապոնացի մի հավաքորդ «Արեւածաղիկների» տարբերակներից մեկը ձեռք բերեց 60 մլն լիրով։

Հետաքրքիր է, որ 19-րդ դարում ամենաթանկը ներկայումս ոչ հայտնի գեղանկարիչ Ժակ Մեյսոնյեի «1814 թվականն» էր. 1989-ին այն վաճառվեց 850 հազար ֆրանկով, որ ներկայիս փոխարժեքով կազմում է շուրջ 17 մլն դոլար։

ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

Սրահում քննարկում չեղավ

Կողմնակերում կլինի՞

Երեկ Գրողների միության արձակի բաժանմունքի նախաձեռնությամբ Ալեք Մանուկյան մատենաշարով 95-ին լույս տեսած չորս արձակ գրքերի (Ռաֆայել Նահապետյան «Մեղեդի երեւակայական ջութակի համար», Գրիգոր Խանջյան «Հիվանդանոց», Ալեքսանդր Թոփչյան «Արտագեռս», Դավիթ Մուրադյան «Հրաժեշտ») քննարկում էր լինելու Գրողների տանը։ Բնավ զարմանալի չէր, որ ժամը 14-ին հայտարարվածի փոխարեն «քննարկումը» սկսվեց 45 րոպե ուշացումով։ Զեկուցող Ազատ Եղիազարյանը վաղուց «տնից դուրս էր եկել» (բայց այդպես էլ տեղ չհասավ)։ Արձակի բաժանմունքի նախագահ Գեւորգ Դեւրիկյանը հիշեցրեց հավաքի նպատակը «հո զեկուցողո՞վ չի լինում քննարկումը, սկսենք» հույս տածելով, որ վերջինս «Աբովյանի ճակատագիրը չի կիսի»։ Հետո, երբ Ալեք Մանուկյան մատենաշարի փոխարեն նրա խոսքում առանցքային դարձավ Մանուկյան բարերարի գործունեության ժամանակագրության մանրամասները, Անահիտ Սահինյանը հարցրեց. «Ալեք Մանուկյանի՞ն է նվիրված»։ Մեծ բարերարի կենսագրության ծանոթացումը շարունակվեց, արդար խոսք տվեց Գեւորգ Հայրյանին։ Նա խոստովանեց, թե կարդացել է միայն Ռ. Նահապետյանի գիրքը, ողջունում է իրեն «բարձր հանույք պարգեւած գրողի մուտքը»։ «Մուտքը վաղուց էր», հիշեցրեց Անահիտ Սահինյանը։ Ռեպլիկը խեղդվեց որն. Հայրյանի շեշտի մեջ. «Թող ինչքան ուզում են Գրողների միությունը քննադատեն, սենյակները քրեհով տան, Նահապետյանի գիրքն ասում է, որ մեր գրականությունը կա, զարգանում է»։ Զնայած Զորայր Խալափյանը «գրական անապատի մեջ» լավ խոսք ասելու առիթ ստացավ, բայց ակվարելային մի քանի նախադասությունից հետո տեղեկացրեց, որ ավելի հանգամանալից հետո կխոսի։ «Մեծ ճաշակով ստեղծված այս գրքերն առաջին ընթերցումից հետո հնարավոր չէ կարդալ»։ Խալափյանի դիտողությունը կրկնեց նաեւ Վարդեն Ալեքսանյանը. «Հրաշալի նախաձեռնություն՝ միանգամյա օգտագործման համար օրինակներով»։ Բանաստեղծ Ռազմիկ Տոնյանը խոստովանեց, թե «մի հարյուր տարի ներկա չի եղել նման քննարկման», իսկ վերջաբանում գնահատեց «մեր այսօրվա արձակն ավելի հարուստ է, քան Միրզայի ժամանակ»։ Բայց նրա մի քանի տողը «հոյակապ ընկերների, մարդկանց» մասին էր։ Միայն Գուրգեն Խանջյանի գիրքը կարդացած Ազատ Շահինյանը «բարձացրեց» ածականները. «Տարիներ շարունակ մեր արձակը նվիրված էր գյուղին, այսօր քաղաքական արձակն է գալիս»։ Արձակագիր Վահան Սաղաթելյանը բոլորին ողջունելուց առաջ ասաց. «Թվում է՝ 30 տարի է գիրք չեն բացել։ Ռաֆիկը 30 տարի է արդեն դասական գրող է»։ Համլետ Կարծիկյանը զեկուցողի բացակայությանը վերագրեց քննարկման այդօրինակ ընթացքը։ Ինքը գրքերը չի կարդացել, բայց «շփվել է գրքերի հեղինակների հետ, իսկ Դավիթ Մուրադյանն անցել է Սուսաննա Բաբայանի խմբակով, պիտի լավը լինի»։ Գրքերի հեղինակների անունից ելույթ ունեցավ Դավիթ Մուրադյանը. «Մեր քննարկումը տապալվում է, փորձում եմ հասկանալ պատճառը»։ Հեղինակը տակտիկական վրիպում նկատեց գրքերի՝ ընթերցողին չհասնելը. «Տպաքանակն ամբողջությամբ պիտի ուղղվեր Հայաստան։ Այստեղ ստեղծվող գրականության առաջին հասցեն Հայաստանն է։ «Ազգ» եւ «Ալեք Մանուկյան» հրատարակչական խորհուրդը հետագայում պիտի նկատի ունենա, որ տպաքանակը լինի հայրենիքում»։ Երկրորդ պատճառը, ըստ նրա, «գրողական միջավայրում գրականության հանդեպ հետաքրքրության կորուստն է»։ «Գրողների միությունում չկա գրական կյանք եւ առաջիկա ժողովում սրա մասին պիտի խոսենք», ասաց ՀԳՄ քարտուղարը։ Քննադատներ Յուրի Խաչատրյանն ու Ֆելիքս Մելոյանը լարտահայտվեցին։ Մինչ ելույթը, Դավիթ Մուրադյանն առաջինին հուշեց՝ ասելիք ունե՞ս, ասա։ Ելույթի վերջաբանում Մուրադյանն իրավունք նվաճեց եզրակացնելու. «Հայաստանում ոչ թե գրականության, այլ քննադատության ճգնաժամ է հիմա»։

Ասիծանքներից ինքնելիս ականջս ունկնդիր եղա. Ռազմիկ Տոնյանը Անահիտ Սահինյանին ասում էր. «...լի՞ք անձնականություն կար»։ Չհարցրի ինչի, ում մասին էր խոսքը։ Համոզված՝ ստեղծագործողների դեմ առ դեմ ասելիքը ճգնաժամ է ապրում։

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՍԿԱՆԴԱԼ

IWF-ը «բռնել» է 5 հայի

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

Չինաստանի Գուանչժոու քաղաքում ծանրամարտի աշխարհի առաջնության սկսվելուց 2 օր առաջ ծանրամարտի միջազգային ֆեդերացիան (IWF) տեղեկացրեց, որ տարբեր երկրների 64 ծանրորդներ «բռնվել» են արգելված դեղորայք օգտագործելու մեղադրանքով: «Խնդիրը ծանր է», ասաց IWF-ի գլխավոր քարտուղար Թամաշ Այանը: IWF-ի նախագահ Գոդֆրիդ Շոդլը բացատրեց, որ իր ֆեդերացիան Քյոլնի (Գերմանիա) բժշկական մի հետազոտական կենտրոնի հետ պայմանավորվել էր նոր միջոցներ գործածել ծանրորդների հակադոպինգային ստուգման համար: «Արանով պետք է բացատրել դոպինգ օգտագործած ծանրորդների բացահայտման մեծ թիվը», ասել է նա:

Ըստ մասնագետների, նախկինում, երբ մարզիկն արգելված դեղեր էր օգտագործում եւ ստուգումից 20 օր առաջ դա ընդհատում էր, ոչ մի հետք չէին հայտնաբերվում նրա մեջ: Այսօր, նոր զյուտերի շնորհիվ, նույնիսկ 40 օր առաջ դոպինգ օգտագործածին կարելի է բռնել հանցանքի մեջ: Այնպես որ, եթե անցյալ տարիներին «բռնվում» էին հազիվ 10 մարզիկներ, ապա ներկայիս 64 թիվը վկայում է, որ գիտությունը իրոք առաջ է գնացել: Արգելված դեղորայք օգտագործած 64 ծանրորդները պատկանում են 31 երկրների: Ամենաշատը Ղազախստանից են 10 ը, 7-ը Բուլղարիայից, որոնցից 2-ը կին են, 5-ական Ռուսաստանից եւ Հայաստանից, 2-ը Ուկրաինայից, նույնքան Թուրքմենստանից ու Վրաստանից, 1-ը Մոլդովայից, 1-ը Ադրբեջանից եւ այլն: Ինչպես նկատում եք, հանցանքի մեջ բռնվածները հիմնականում նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից են: Այս 31 երկրներից 4-ը, որ 3 եւ ավելի «բռնված» ծանրորդներ ունեն, պետք է միջազգային ֆեդերացիայի կողմից տուգանվեին 1 տարով, ասել է, թե զրկվեն նաեւ Ատլանտայի օլիմպիական խաղերին մասնակցելու իրավունքից: Բայց այս երկրները կարող էին 50 հազար դոլար տուգանք վճարելով գնել իրենց հանցանքը: Վերոհիշյալ 4 երկրները Ղազախստանը, Բուլղարիան, Ռուսաստանը եւ Հայաստանը նախընտրեցին վճարել գումարը, քան զրկվել օլիմպիական խաղերից, քանի որ Ատլանտայի մեդալները «անգին» են: Մյուս կողմից, ծանրամարտի միջազգային ֆեդերացիայի դրամ շորթելու այս շանտաժը ծնում ոնկես է: IWF-ի ղեկավարներն արդարանալով, ասում են «ի շահ սպորտի»: Միգուցե ավելի ճիշտ կլինի ասել ի շահ միջազգային ֆեդերացիայի ղեկավարների:

Ինչպես հայտնի է, Հայաստանի հավաքականը թիմային հաշվարկով գրավեց 8-րդ տեղը եւ իրավունք ստացավ լրիվ կազմով (10 ծանրորդ) մասնակցել Ատլանտայի օլիմպիական խաղերին: Բուլղարիայի հավաքականը, որ տարիներ շարունակ տեր էր տալիս աշխարհի առաջնություններին, այս անգամ ոչ մի ոսկե մեդալ չշահեց, որի կեսից նախանցը մեծ ապմով արձանագրեց Չինաստանում: Իսկ թե ինչու 14 մեդալներով 1-ին տեղը գրավեց Հունաստանի հավաքականը, իսկ թիմային հաշվարկով 359 միավորով լավագույնը Չինաստանի հավաքականն էր:

Թիմային հաշվարկ

1.	Չինաստան	359
2.	Ռուսաստան	309
3.	Հունաստան	292
4.	Թուրքիա	280
5.	Գերմանիա	268
6.	Բելառուս	217
7.	Բուլղարիա	208
8.	Հայաստան	204

Մեդալակիր երկրները

		Ո	Ա	Բ	Ը
1.	Հունաստան	6	4	4	14
2.	Ռուսաստան	5	8	1	14
3.	Չինաստան	5	5	6	16
4.	Թուրքիա	5	3	4	12
5.	Կուբա	3	-	1	4
6.	Գերմանիա	2	3	1	6
7.	Ուկրաինա	2	1	-	3
8.	Ավստրալիա	1	-	2	3
9.	Հունգարիա	1	-	-	1
10.	Բուլղարիա	-	3	2	5
11.	Ղազախստան	-	1	3	4
12.	Հայաստան	-	1	2	3
13.	Հրվ. Կորեա	-	1	-	1
14.	Բելառուս	-	-	2	2
15.	Վրաստան	-	-	1	1
16.	Մոլդովա	-	-	1	1

Բեռնար Տապիի գործի առթիվ վճիռը կայացվել է

Ֆրանսիական Դուե քաղաքի բողոքարկման դատարանն իր վճիռը կայացրեց նախկինում նախարար, Մարսելի «Օլիմպիկ» հանրահայտ ֆուտբոլային ակումբի նախագահ, ներկայումս Ֆրանսիայի Ազգային ժողովի պատգամավոր Բեռնար Տապիի գործի վերաբերյալ: 2 տարի ազատազրկում (որից մեկ կուկեսը պայմանական), 20 հազար ֆրանկ տուգանք եւ 3 տարով ընտրովի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավազրկում: Այս է հանրահայտ գործարարին սպասվող պատիժը: Հաղորդելով այս մասին, ֆրանսիական մարզական մամուլը տեղեկացնում է, որ Բեռնար Տապին, որի հանդեպ նման վճիռ է կայացվել 1993 թվականին «Օլիմպիկ»-«Վալանսյեն» թիմերի միջեւ երկրի առաջնության խաղը գնելու կապակցությամբ, չի հուսահատվել եւ պատրաստվում է այս որոշումը եւս բողոքարկել:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Առաջին կինը

Ուշադրություն, աշխարհի ֆուտբոլային մրցավարներ: Մարզադաշտերում ձեր տիրապետությանը վտանգ է սպառնում: Ֆուտբոլային խաղերն սկսել են վարել կանայք: Գերմանիայի Բունդեսլիգայի առաջնության 9-րդ տուրում առաջին անգամ 32-ամյա գերմանացի մի կին Գերտրուդ Գեբհարդը «Շալկե 04»-«Կայզերսլաուտերն» խաղի ժամանակ որպես եզրային մրցավար փայլփլում էր դաշտի եզրագծով:

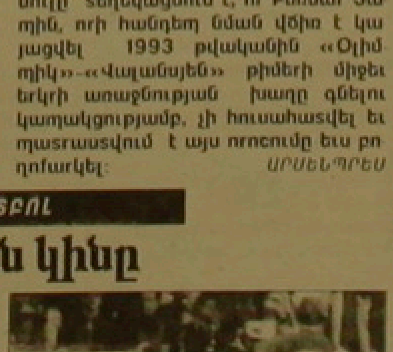

Խրիստո Ստոյչկովը բանկատեր

Եվրոպայի անցյալ տարվա լավագույն ֆուտբոլիստ Խրիստո Ստոյչկովը Բուլղարիայի հավաքականի իր խաղընկերներ Էմիլ Կոստադինովի, Տրիֆոն Իվանովի եւ Լյուբոսլավ Պենեւի հետ «Նասիոնալ» անունով բանկ է հիմնադրել: Իր հերթին ծողացտկի աշխարհի ռեկորդակիր Սերգեյ Բուբկան Շվեդիայում հիմնադրեց ճամփորդության գրասենյակ: Այս ընկերությունը տոմսակներ է վաճառում ճամփորդելու համար: ■

Հայկ Մարգարյանը «Փյունիկի» եւ ՀՀ ազգային հավաքականի կիսապաշտպաններից մեկն է: Նա նաեւ «Փյունիկի» անփոխարինելի ավագն է: Շատ համեստ եւ հաճելի անձնավորություն է: Կոլեկտիվում բոլորն էլ սիրում են նրան: Չգտում է խաղալ կոմբինացիոն ոճով: Անհատական լավ տեխնիկա ունի: Հաճախ եզրափակում է նաեւ գրոհները: Դիպուկաչերի հատկություններ է դրսեւորում: Ֆիզիկական հատկանիշները բարելավելու դեպքում կարող է դառնալ բարձրակարգ ֆուտբոլիստ: Հայրը, որին մեր հանրապետության ֆուտբոլային աշխարհում շատ լավ են ճանաչում եւ որպես մեծերից մեկը Արո են կանչում, մոլի ֆուտբոլասեր է եւ որպես հովանավոր հայկական ֆուտբոլի նվիրյալներից մեկը:

Ներկայացնում ենք ֆուտբոլային ակումբներին եւ նրանց խաղացողներին

Հայկ Մարգարյան

Ծնվել է 1972 թ. օգոստոսի 4-ին Երեւանում: Հասակն է 176 սմ, քաշը՝ 66 կգ: Առաջին մարզիչը եղել է հանրապետության վաստակավոր մարզիչ, սպորտի վարպետ Սեյրան Գալստյանը: ՀՀ առաջնությունում անցկացրել է 91 խաղ, խփել՝ 37 գնդակ: ՀՀ գավաթի խաղարկությունում դարձել է 14 գոլի հեղինակ: ՀՀ ազգային հավաքականում անցկացրել է 2 խաղ: ՀՀ չեմպիոն է (1992 թ.), փոխչեմպիոն (1994 թ.): 1987 թ. ՀՀ պատանեկան հավաքականի կազմում դարձել է ԽՍՀՄ դպրոցականների սպարտակիադայի բրոնզե մեդալակիր, որից անմիջապես հետո ընդգրկվել է «Մալաթիա» թիմում: Ամուսնացած է: Տղան՝ Ալբերտը, 3 տարեկան է:

– Հավանաբար հայրդ էր պատճառը, որ ֆուտբոլիստ դարձար:

– Իրոք իր երազանքն էր, որ ֆուտբոլիստ դառնամ: Շատ պահանջկոտ է, ոչ մի անգամ իմ խաղից գոհ չի մնում: Փոքրուց միշտ ասում էր, որ ֆուտբոլիստ պետք է դառնամ: Շատ է սիրում: 1991 թ., երբ Երեւանի «Մալաթիան» ԽՍՀՄ 2-րդ խմբում էր հանդես գալիս, հայրս այդ թիմի նախագահն էր: «Մալաթիայի» կոլեկտիվի հիման վրա ստեղծվեց ՀՄԸՄ-ն, որին փոխարինեց «Փյունիկը»: 70-ական թվականներին, երբ հայկական ֆուտբոլը վերելք էր ապրում, հայրս նույնիսկ «Արարատի» արտագնա խաղերին էր մեկնում: Մի խոսքով, նրա շնորհիվ, ինձ համար էլ ֆուտբոլը շատ սիրելի դարձավ:

– Ինչպե՞ս եղավ, որ քեզ թիմի ավագ ընտրեցին եւ անփոփոխ ես այդ դերում:

– Ես 8 տարեկան էի, երբ «Արարատի» դպրոցում սկսեցի մարզվել Սեյրան Գալստյանի մոտ: Մինչեւ 16 տարեկանս նրա թիմում ավագ էի: «Մալաթիայում» նույնպես ինձ ավագ ընտրեցին: Իսկ երբ ՀՄԸՄ-ն ձեւավորվեց, մնացի այդ դերում:

– Երբ ասեն, որ այլեւս թիմի ավագ չես, ի՞նչ զգացումներ կունենաս:

– Երբ հանեն, նոր կասեմ ինչ եմ զգում:

– Իսկ ավագ սակայն ի՞նչ ես հասկանում:

– Օրինակ ծառայել խաղընկերներին, չթույլատրել մրցավարների հետ վիճել, բոլոր տեսակի կոնֆլիկտներից զերծ պահել:

– Իմ կարծիքով՝ մեր ֆուտբոլում լավագույն ավագը եղել է Հովհաննես Զանազանյանը: Հիշում եմ, որ Սերգեյ Բանդարենկոն ասում էր. «Հովանը թիմի շարժիչ ուժն էր: Ինքը մեզ պես աշխատում էր դաշտում, իսկ մեզանից որեւէ մեկը, երբ փորձում էր փոքր-ինչ շունչ առնել, բռնկվում մոտենում էր, խստորեն հանդիմանում եւ ստիպում կատաղի դուրս գալով վազել»:

– Ես էլ եմ շատ լսել Հովհաննես Զանազանյանի մասին եւ երբ հարկ է լինում, նույնպես հանդիմանում եմ տղաներին: Նրանք ինձնից չեն նեղանում:

– Քո կարծիքով, որո՞նք են ֆուտբոլային ուժեղ եւ թույլ կողմերդ:

– Թույլը ֆիզիկական պատրաստվածությունն է: Ակսել եմ ինքնուրույն ծանրամարտով զբաղվել: Շաբաթական 3-4 պարապմունք եմ անցկացնում: Ուժեղագույն կողմերս համարում, դաշտի լավ տեսողությունը, փոխանցումները, երկրորդ հարկում պայքարը:

– Ինչո՞վ բացատրել, որ ազգային հավաքականի վերցնում են, բայց հիմնականում չեն խաղացնում:

– Երեւի ֆիզիկական պատրաստվածությունն է պատճառը: Կյանքը պայքար է եւ պետք է ամեն ինչ անեմ, որ հավաքականում մշտական տեղ ունենամ: Գոնե 45 րոպե կարող եմ խաղալ եւ օգտակար լինել հավաքականին:

– Իսկ հավաքականի խաղի մասին ի՞նչ կարծիքի ես:

– Բացասական: Ես չեմ ասում, որ Դանիայի, Իսպանիայի, Բելգիայի պես թիմերին կարող ենք հաղթել: Բայց հնարավոր էր ավելի լավ խաղալ: Հավաքականի խաղային կարգապահությունը պետք է շատ բարձր լինի: Համակիրները, կիսապաշտպաններ, պաշտպաններ, ամեն մեկն իր պարտքը պետք է կատարի, հավաքականին օգնի տա եւ ոչ թե զուգարկան ձեւով եւ ժողովրդին հաճոյանալու համար խաղա: Յուրաքանչյուր խաղացող հասկանում է մարզչի առաջադրանքը, բայց ոչ բոլորն են ձգտում հստակորեն կատարել դրանք: Անունները չեմ ուզում ասել: Իսկ մասնագետները հասկանում են, թե ում մասին է խոսքը:

– Ի՞նչ է պետք անել:

– Մարզիչներն ավելի պահանջկոտ պետք է լինեն եւ ստիպեն, որ յուրաքանչյուր խաղացող իր դերը կատարի: Տակտիկապես պետք է ձգտենք ավելի շատ հարձակողական ոճով խաղալ: Ես չեմ ուզում ասել, թե «Փյունիկը» հավաքականից ուժեղ է, բայց մեր թիմի ջերմանպաստը գոհին է:

– Իսկ կազմի մասին ի՞նչ կասես:

– Ներկա դրությամբ հավաքականում արժանիներն են: Բայց իմ կարծիքով, մեր թիմի խաղացողներից Արմեն Սանամյանը եւ Արմեն Գալստյանը չեն զիջի հավաքականի մի քանի ֆուտբոլիստների: Այնուամենայնիվ, վերջին խոսքը մարզիչներինն է պատկանում:

– Ո՞վ է քեզ համար լավագույն մարզիչը:

– Իմ մարզիչներից պատանեկան տարիքում Սեյրան Գալստյանը, հասուն տարիքում Խորեն Հովհաննիսյանը: Մեր չեմպիոնության համար Խորեն Հովհաննիսյանի ներդրումը շատ մեծ էր: Բացի այդ, երբ ինքը դաշտում է, խաղն ուրիշ է, պատասխանատվությունը նույնպես: Խորեն Հովհաննիսյանը մեր թիմին խաղային, ձեռագիր հաղորդեց:

– Իսկ հայրդ, երբ հովանավոր էր, քեզ նույնպե՞ս պարգեւատրում էր:

– Ֆուտբոլն էլ իմ աշխատանքն է, եւ տարբերություն չէր դնում:

– Հովանավորի դերը դու լավ կհասկանաս:

– Մեր թիմը մասնավորապես իր գոյությունը պարտական է բարերարների շնորհիվ, որոնցից հատկապես կառանձնացնեի «Հայծխախոտ» արտադրական միավորման փոխտնօրեն Ռոբերտ Հայրապետյանին, իսկ Գագիկ Սահակյանը այդ թվում հովանավոր էր, հետո դարձավ մեր ակումբի նախագահը:

– Հնարավո՞ր է, որ հովանավորների շնորհիվ թիմը գոյատեւի:

– Հույս ունենանք, որ մեր հովանավորների գործերը միշտ լավ կլինեն:

– Ո՞վ է քո ֆուտբոլային կուռքը:

– Դիեգո Մարադոնան, որը կարող է միայնակ խաղի ելքը վճռել:

– 1995 թ. ՀՀ լավագույն ֆուտբոլիստ ճանաչվեց խաղընկերդ Սարգիս Հովսեփյանը: Որո՞նք են նրա առավելությունները:

– Նա ֆիզիկապես, տեխնիկապես, տակտիկապես եւ արագությամբ մեր ֆուտբոլում ամենաուժեղն է: Երբ նա պաշտպանությունում է, մենք մեզ ապահով ենք զգում:

– Տղադ է՞լ պետք է ֆուտբոլիստ դառնա:

– Պապիկի երազանքն է: Իր տարիքի համեմատ ֆուտբոլային մեծ տվյալներ ունի: Ես էլ եմ ուզում, որ նա ֆուտբոլիստ դառնա: Ինչ ինձ մոտ կա, կփորձեմ փոխանցել նրան: Իդեպ, տղաս ծնվել է մեր անկախության օրը՝ մայիսի 28-ին:

– Կինդ ինչպե՞ս է վերաբերում ֆուտբոլին:

– Դրական: Բայց երբ պարտություններ եմ ունենում, շատ տխրում է: Մայրս նույնպես խորհուրդով է մոտենում իմ գործին:

– Ինչքան գիտեմ, զույգ քույրեր ունես:

– Նաիրան եւ Ռուզաննան ինձնից մեծ են եւ ամուսնացած են: Նրանք երկուական տղա ունեն:

– Ձեր գերդաստանում, երեւում է, միայն տղաներ են ծնվում: Նրանք է՞լ են ֆուտբոլիստ դառնալու:

– Պապիկն ասում է, որ սեփական թռնիկը պետք է ֆուտբոլիստ դառնա:

– Սոցիալական վիճակդ ինչպիսի՞ն է:

– Բավական:

– Հոր շնորհի՞վ, թե՞ ֆուտբոլի:

– Թե հոր, եւ թե ֆուտբոլի:

– Ի՞նչ նպատակներ ունես:

– Կրկին ՀՀ չեմպիոն դառնալ եւ եվրոպական մրցաշարում ավելի հաջող խաղալ, քան «Արարատը» եւ «Շիրակը»:

– «Ֆրանս ֆուտբոլն» ամեն տարի հարցումով որոշում է մրցաշրջանի Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստին, որը դառնում է «Ոսկե գնդակի» դափնեկիր: «Ազգն» էլ այդ առթիվ մրցույթ է հայտարարել: Քո կարծիքով, ըստ հերթականության, ովքե՞ր են Եվրոպայի 5 լավագույն ֆուտբոլիստները:

– 1. Ժորժ Վեա («Միլան»), 2. Ստոյչկով («Պարմա»), 3. Կլայդի («Յուվենտուս»), 4. Դել Պիերո («Յուվենտուս»), 5. Զամորանո («Ռեալ», Մադրիդ):

– Մեր թերթի թղթակից Սեւադա Բոյաջյանը 2-րդ տարին անընդմեջ, իր հոր՝ ֆուտբոլի հայ առաջին միջազգային կարգի մրցավար Խաչատուր Բոյաջյանի անվան «Ազնիվ խաղի» մրցույթ է հայտարարել: Քո կարծիքով ովքե՞ր են, ըստ հերթականության, մեր հանրապետության այս տարվա 3 ամենաազնիվ ֆուտբոլիստները:

– 1. Արմեն Գալստյան («Փյունիկ»), 2. Արմեն Պետիկյան (ՀՄՄ), 3. Արմեն Պետրոսյան («Արարատ»)

ՍԱՄՎԵԼ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

ՉՎԱՑՈՒՑԱԿ

1995 թվականի նոյեմբերի 1-ից սկսյալ

Չվարքներ

Օրերը	Օդանավ	Մեկնում	Ժաման.	Չվերը	Նպատակակետը	Չվերը	Մեկնում	Ժաման.
- - - -5- -	ՏՈՒ-134	12.00	13.00	R3 343	ԱԹԵՆՔ	R3 344	13.55	19.05
- 2 - - -6-	ՏՈՒ-154	06.15	08.00	R3 151	ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ	R3 152	16.45	00.15*
1- - -5- -	ՏՈՒ-134	17.00	20.05	R3 7117	ԱՇԳԱԲԱԴ	R3 7118	21.10	22.30
-2- - - - -	ՏՈՒ-134	11.55	12.00	R3 345	ԲԵՅՐՈՒԹ	R3 346	14.00	17.55
- - - -5- -	ՏՈՒ-134	09.40	10.00	R3 401	ԲՈՒՐԳԱՍ	R3 402	12.00	16.20
- -3- - - -	ՏՈՒ-134	13.40	13.45	R3 811	ԴՈՆԵՑԿ	R3 812	16.15	19.10
- 2 - -5- -	ՏՈՒ-154	11.00	14.10	R3 311	ԴՈՒԲԱՅ	R3 312	21.00	00.10
-2- - - - -	ՏՈՒ-154	15.10	19.30	R3 7095	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ	R3 7096	21.30	00.05*
- - - - - -7	ՏՈՒ-134	09.00	10.15	R3 301	ԹԵՀՐԱՆ	R3 302	11.45	14.10
- - - - - 6 -	ՏՈՒ-134	19.50	20.15	R3 815	ԽԱՐԿՈՎ	R3 816	22.15	02.25*
- - - - - - 7	ՏՈՒ-154	13.10	14.15	R3 7225	ՄԻՆՍԿ	R3 7226	16.15	21.05
1234567	ՏՈՒ-154	09.20	11.10	R3 910	ՄՈՍԿՎԱ	R3 909	12.40	16.25
-2- -567	ՏՈՒ-154	14.25	16.10	R3 894	ՄՈՍԿՎԱ	R3 893	17.45	21.10
- -3- -6 -	ՏՈՒ-154	11.10	19.45	R3 7091	ՆՈՎՈՍԻԲԻՐՍԿ	R3 7092	22.45	03.55*
-2-4-6-	ՏՈՒ-134	11.50	12.35	R3 7207	ՌՈՍՏՈՎ	R3 7208	15.00	17.45
1- - - - - -	ՏՈՒ-134	08.20	09.00	R3 825	ՕԴԵՍԱ	R3 826	10.20	03.40*
- - - - -6-	ՏՈՒ-134	13.40	14.40	R3 835	ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼ	R3 836	16.15	19.10
1234567	ՏՈՒ-134	08.30	08.45	R3 7167	ՍՈՉԻ / ԱԴԼԵՐ	R3 7168	10.45	13.00
- - - - - - 7	ՏՈՒ-134	15.00	15.55	R3 7159	ՎՈԼԳՈԳՐԱԴ	R3 7160	17.30	20.20
- - -4- - -	ԻԼ-86	08.45	10.30	R3 101	ՓԱՐԻԶ	R3 102	20.10	03.40*

* Ժամանումը/մեկնումը հաջորդ օրը:

Ինքնաթիռի թռիչքը եւ վայրէջքը նշված են ըստ մեկնման եւ ժամանման երկրի ժամանակի:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմեք Մաշտոցի պող. 39/12, (Թամանյանի արձանի մոտ) Հեռ. 53-05-11

ԱՆՀԱՏ ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ

Այն անհատ լրագրավաճառները, որոնք ցանկանում են վաճառել **Ազգ** օրաթերթը, դիմեն «Պարբերական» հրատարակչության մամուլի տարածման բաժին, ուրն Կ. Վարդազարյանին:

Հացեն Արշակունյաց 2. Մամուլի տուն (Կրկեսի դիմաց). Հեռ. 521601

ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ԿՏԱ ԻՄԱՆԱԼ ՁԵԶ ԶԱՆԳԱՀԱՐՈՂԻ ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐԸ

ԴՐՈՏՈՆ

ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

◆ *կորսի եւ կհուշի Ձեզ զանգահարողի հեռախոսահամարը, ինչպես նաեւ կհիշի Ձեզ նախկինում զանգահարած 67 հեռախոսահամարները եւ կվերարտադրի դիսպլեյի վրա.*

◆ *կօգնի Ձեզ զանգահարել ժամանակավորապես զբաղված հեռախոսահամարներով եւ կհայտնի երբ կապ կլինի (ավտոմատ զանգով).*

◆ *կհիշի եւ կհավաքի խաղախային կոդերում Ձեզ անհրաժեշտ 40 համարներից ցանկացածը ընդմիջումներով:*

Սնուցումը միայն հեռախոսային գծից:

Հասցեն՝ Երեւան, Նորքի 1-ին զանգված, Նանսենի 13 (Թիվ 15 Մսակույթի տուն, «Շինանյութ» խանութից 200 մ ներքեւ): Հեռ. 63-76-45

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՌԱՋԱՐԿ

«Ազգը» աշխատանքի է հրավիրում

ՍՐԲԱԳՐԻՉԻ

Գերադասելի են նորավարտ բանասերները, ովքեր բնակվում են քաղաքի կենտրոնում կամ մետրոյի կայարանների մոտ:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

5 սենյականոց բնակարան (95 քմ), վերնահարկով (45 քմ): Ընդհանուր մակերեսը 140 քմ Աջափնյակում (Համալսարանական հիվանդանոցի մոտ), 4 հարկանի քարե շենքում.

Հեռ. 58-18-41, 34-25-86.

DK-Copenhagen: computing machinery and parts and accessories thereof (With participation by GATT countries) (95/S 227-PA125172/EN)

1. Awarding authority: Ministry of Employment, Social Security, Migration of Population and Refugee Affairs, Yerevan, Armenia, c/o PLS Consuk, Norregade 7a, DK-1165 Copenhagen K. Tel. 33 97 82 00. Facsimile 33 97 82 33. E-mail JBO@PLS.DK.

2. (a) Award procedure: Accelerated restricted procedure.

(b) Justification for accelerated procedure: Technical assistance to the ministry is close to expiration.

(c) Contract type: Purchase.

3. (a) Delivery to: Ministry of Employment, Social Security, Migration of Population and Refugee Affairs, 18 Isahakian Street, ARM-375025, Yerevan.

(b) Goods, CPA reference number: CPV: 30021000.

1 high-quality server, 3 workstations and 1 printer connected by a local area network (Ethernet, 10 MB) for each of 15 social security districts. Network operating system, system development tool and cabling (10BaseT). Installation and testing of equipment and pre-installed software.

(c) Division into lots: 1 lot. The receiver reserves the right to make an award to 1 or more suppliers in appropriate circumstances.

4. Delivery deadline: 3/1996.

5. Legal form in case of group bidders: No special legal form is required.

6. (a) Deadline for receipt of applications: 11.12.1995.

(b) Address: As in 1.

(c) Language(s): English or Danish.

7. Final date for the dispatch of invitations to tender: 19.12.1995.

8.

9. Qualifications: Interested parties must provide the following information by the date in 6 (a):

full company profile,

submission of latest 2 years' annual reports or balance sheets;

statement of overall turnover in respect of the goods to be covered by the for the previous 2 years;

evidence (references) of technical capacitiy to deliver contract requirements must be furnished as follows;

a list of major contracts won, and their value, in the past 2 years;

a description of the supplier's technical facilities and capacity and its measures for ensuring quality control.

10. Award criteria (other than price): Economically most avantageous tender with regard to price, delivery, reliability, quality, technical merit of supplier and proposed equipment, performance and compliance to standards (de facto and de jure).

The awarding authority reserves the right to award all, part or none of the business.

11. Number of suppliers invited to tender: 5.

12.

13. Other information: All prices must be quoted in ECU and all payments under the contract will be made in ECU.

The standard form for supply contracts financed from Tacis Funds will be used.

The supplies shall originate in the European Community or in 1 of the beneficiary countries of the TACIS programme.

14.

15. Notice postmarked: 23.11.1995.

16. Notice received on: 23.11.1995.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վաճառում կամ փոխանակում եմ Ստեփանավանից մեկ կմ հեռավորության վրա գտնվող Կիրով բնակավայրում 2 սենյականոց սեփական տունս Երեւանում գտնվող բնակարանի հետ: Ունի ռուսական վառարան, նկուղ, 2 ցախանոց, գոմ, 1000 քմ տնամերձ այգի: Ինչպես նաեւ 1,4 հեկտար վարելահող (կարտոֆիլ, ցորեն): Զանգահարել 581841, 582483:

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ ԵՄ

Կոմիտասի պող. քարե շենքում գտնվող 3 սենյականոց բնակարանս 2-ի եւ 1-ի հետ: Զանգահարել 250159:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Հայերեն տառերով «ՌՈԲՈՏՐՈՆ» մեխանիկական նոր գրամեքենա: Հեռ. 22-57-74

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփականացված խանութ (120մ²): Հասցեն Դավիթ Բեկ փող.: Հեռ. 531773, 531017

30 ԴՐԱՄ

Գ. Մագիստրոսի անվ. բժիշկների ընկերակցություն

Ալտերնատիվ բժշկության գիտական ցանց

30 դրամանոց այս չեկը Ձեզ թույլ կտա խնայողություն անել մեզանից հետեւյալ հասցեներով անալգինի հաբեր գնելիս

- Հալաբյան 19 (տնտ. խանութ)
- Տիգրան Մեծի 71 (զործվածքեղեն)
- Բաղրամյան 54 (Կամոյի դպրոցի կանգառ)
- Ավան, Հ. Հովհաննիսյան տեղամաս (ունիվերսամ թիվ 702)
- Ե. Քոչարի 27 (հացի խանութի հետեւում)
- Տիգրան Մեծի 29 («Բաբկեն» խանութ)

30 ԴՐԱՄ

Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների *առաջարկի* եւ *պահանջարկի* մասին հեռախոսով: Զանգահարել 589167, 581351 «Սփյուռ»:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1998 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 1. 12. 1995 Գինը 75 դրամ

digitised by A.R.A.R.@